STORTINGET

Stortingstidende
Referat fra møter i Stortinget

Nr. 54 · 13. mars
Sesjonen 2025–2026

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter.
Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte fredag den 13. mars 2026 kl. 9

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 54):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Tage Pettersen, Henrik Gottfries Kierulf og Anne Kristine Linnestad om en ny nasjonal boligsosial strategi
   (Innst. 145 S (2025–2026), jf. Dokument 8:23 S (2025–2026))
2. Interpellasjon fra representanten Erlend Svardal Bøe til kommunal- og distriktsministeren:
   «Gang på gang dukker det opp saker om unge i distriktet som ikke får bygget seg bolig. Grunnen er den strenge praktiseringen av jordvernet. Vi skal ha et godt jordvern i Norge, men det kan virke som at det har blitt viktigere å ivareta små jordflekker som ikke benyttes til dyrking, enn å sikre at unge får muligheten til å bygge, skape og bo i distriktet. Vi kan ikke snakke om at vi ønsker at flere unge skal bo og leve i distriktet, og samtidig lage lover og regler som gjør det vanskeligere å oppnå akkurat det.
   Hva vil regjeringen gjøre for at praktiseringen av jordvernet ikke skal være et hinder for at flere unge skal kunne bygge seg bolig i distriktet?»
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tage Pettersen, Erna Solberg, Haagen Poppe, Kari Sofie Bjørnsen, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv
   (Innst. 144 S (2025–2026), jf. Dokument 8:24 S (2025–2026))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget
   (Innst. 153 S (2025–2026), jf. Dokument 3:1 (2025–2026))
5. Referat

Minnetale over tidligere stortingsrepresentant og statsråd Asbjørn Reidar Jordahl

Presidenten [09:00:05]: Ærede medrepresentanter!

16. juli 2025 døde tidligere stortingsrepresentant Asbjørn Jordahl fra Kristiansund, 92 år gammel. Han representerte Arbeiderpartiet og Møre og Romsdal fra 1977 til 1981, først som medlem av kirke- og undervisningskomiteen, senere av justiskomiteen. Fra januar 1978 til oktober 1979 var han samferdselsminister i Odvar Nordlis regjering.

«Den verste fyren jeg omgås er Asbjørn Jordahl, og særlig dersom det bare er oss to. Jeg kan rett og slett ikke fordra ham.»

Sitatet tilhører Asbjørn Jordahl, fra et avisintervju tidlig i stortingsperioden. Det forteller om en sosial person – og en replikksterk type. Bruken av tredjeperson sier også noe om en politiker med selvbildet på stell.

Jordahl vokste opp i en Arbeiderparti-familie, ble aktiv i AUF og fortsatte i arbeiderpressens lokalavis Tidens Krav. Dette var i en tid da pressa var del av rørsla, og journalistjobben intet hinder for at han lot seg velge inn i Kristiansund bystyre. Da Jordahl ble stortingsrepresentant, var det etter ti år som respektert og handlekraftig ordfører. Også blant sine politiske motstandere ble han omtalt som den beste ordføreren byen hadde hatt siden krigen. Omdømmet bidro til at han etter kort tid på Stortinget ble utnevnt til samferdselsminister, men erfaringen bidro også til at han tidlig begynte å føle på en lengsel tilbake til lokalpolitikken i sitt kjære Kristiansund.

Det heter seg at Harald Hårfagres samling av Norge til ett rike var så sin sak – å samle Møre og Romsdal til ett fylke er en langt større oppgave. I så måte var lokalpatrioten Asbjørn Jordahl ingen stor bidragsyter, og han lot sjelden en anledning gå fra seg. Da han en gang fikk fartsbot i Molde, var hans kommentar til politiet:

«Jeg visste ikke at det var regnet som tettbygd strøk.»

(Munterhet i salen)

Jordahl nøyde seg med fire år i rikspolitikken. Han kom hjem, ble sjefredaktør og senere politisk redaktør i Tidens Krav, deretter pensjonist og på nytt bystyremedlem.

Da han som 90-åring forlot bystyret i 2023, hadde det gått 60 år siden han først ble valgt inn. Hans samfunnsengasjement var livslangt, bredt og dypt, og sporene mange. Det var en ruvende politisk personlighet som gikk bort sist sommer.

Vi lyser fred over Asbjørn Jordahls minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten [09:03:37]: Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

– Fra representantene Sigurd Kvammen Rafaelsen, June Trengereid Gruer, Arild Hermstad, Mudassar Kapur, Trine Lise Sundnes, Sunniva Holmås Eidsvoll, Bjørn Arild Gram, Erlend Larsen og Ronny Aukrust om permisjon i tiden fra og med 15. til og med 26. mars – alle for å delta på FN-opphold i New York og Washington D.C.
– Fra representanten Even H. Eriksen om foreldrepermisjon i tiden fra og med 16. mars til og med 19. juni.

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden slik:
   For Finnmark: Lavrans Lyngstad 17.–26. mars
   For Hedmark: Erik Hager 17. mars–19. juni
   For Hordaland: Ulvar Akselsen 17.–26. mars
   For Oslo: Margit Bye, Ola Svenneby, Malin Bye Sørensen og Andreas Sjalg Unneland 17.–26. mars
   For Nord-Trøndelag: Siv Sætran 17.–26. mars
   For Vestfold: Mathias Willassen Hanssen 17.–26. mars
   For Østfold: Mette-Gro Karlsen 17.–26. mars

Presidenten [09:04:51]: Representanten Tom Staahle vil framsette et representantforslag.

Tom Staahle (FrP) [09:05:04]: Det er en glede på vegne av Fremskrittspartiets representanter Erlend Wiborg, Jon Engen-Helgheim, Himanshu Gulati og meg selv å fremme et representantforslag om en plan- og bygningslov for krig og krise.

Presidenten [09:05:20]: Representanten Julie E. Stuestøl vil framsette et representantforslag.

Julie E. Stuestøl (MDG) [09:05:37]: På vegne av stortingsrepresentantene Frøya Skjold Sjursæter, Ingrid Liland, Siren Julianne Jensen, Magnus Langballe Dalin, Oda Indgaard, Une Bastholm og meg selv har jeg den glede å framsette et representantforslag om å stanse subsidiene til petroleumsselskapenes utgifter knyttet til markedsføring og lobbyisme.

Presidenten [09:06:00]: Representanten Bjørn Larsen vil framsette et representantforslag.

Bjørn Larsen (FrP) [09:06:16]: På vegne av stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun, Frank Edvard Sve, Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen, Hilde Grande og meg selv har jeg den glede å legge fram et representantforslag om verdensarv og næringsutvikling.

Presidenten [09:06:34]: Representanten Liv Gustavsen vil framsette et representantforslag.

Liv Gustavsen (FrP) [09:06:53]: Jeg har den ære å framlegge et representantforslag fra Silje Hjemdal, Morgan Langfeldt, Lill Harriet Sandaune og meg selv om praktiske og alternative opplæringstilbud for barn og unge i barnevernsinstitusjoner.

Presidenten [09:07:12]: Siren Julianne Jensen vil framsette et representantforslag.

Siren Julianne Jensen (MDG) [09:07:27]: På vegner av representantane Une Bastholm, Oda Indgaard og meg sjølv har eg gleda av å leggje fram eit representantforslag om strakstiltak for å sikre norsk film- og serieproduksjon og hindre kompetanseflukt frå bransjen.

Presidenten [09:07:46]: Representanten Geir Pollestad vil framsette et representantforslag.

Geir Pollestad (Sp) [09:07:59]: På vegner av stortingsrepresentant Kjersti Toppe og meg sjølv har eg gleda av å leggja fram eit representantforslag om ei offensiv satsing på norsk legemiddelindustri og -beredskap.

Presidenten [09:08:11]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [09:08:20]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Tage Pettersen, Henrik Gottfries Kierulf og Anne Kristine Linnestad om en ny nasjonal boligsosial strategi (Innst. 145 S (2025–2026), jf. Dokument 8:23 S (2025–2026))

Presidenten [09:08:43]: Etter ønske fra komiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [09:09:18] (ordfører for saken): Jeg vil først starte med å takke komiteen for eksemplarisk og godt samarbeid. Vi har hatt gode runder. Jeg antar at de ulike partiene tar utgangspunkt i sine innlegg og begrunner sine syn, derfor bruker jeg resten av tiden på å redegjøre for SVs synspunkter i saken.

Bolig er ikke bare tak over hodet, det er også et selvstendig fundament for å kunne leve et trygt og verdig liv. Derfor er det dypt alvorlig når vi også ser en kraftig økning i både bostedsløshet og bruken av midlertidige botilbud. Tallene fra 2024 viser over 7 000 husstander i midlertidighet og nær 4 700 bostedsløse.

Når så mange unger vokser opp uten en stabil bosituasjon, er det ikke bare statistikk, det er et politisk ansvar vi ikke kan skyve fra oss. Høringsinstansene i saken har vært klare: Dagens virkemidler er ikke nok. Kommu-

ner, ideelle organisasjoner og fagmiljøer peker på det samme: Innsatsen er fragmentert, oppfølging varierer, og mennesker med de aller største behovene detter mellom systemene. Uten tydelige mål, sterkere virkemidler og bedre koordinering vil utviklingen fortsette i feil retning.

For SV er det tre utfordringer som står helt sentralt.

For det første: Vi trenger en konkret og målbar innsats mot bostedsløshet. Det må settes tydelige mål, særlig for å få barnefamilier ut av midlertidighet. Å bo månedsvis eller år i midlertidighet er ikke et velferdstilbud. Det er et nederlag for et rikt land.

For det andre: Leiemarkedet leverer ikke botrygghet for dem som har minst å gå på. Mange leietakere opplever økende priser, uforutsigbarhet og lite reell beskyttelse. Særlig i pressområder gjør dagens system det nærmest umulig for folk med vanlig jobb å etablere seg, og det trengs en sterkere regulering og flere ikke-kommersielle alternativer for å sikre langsiktighet og lavere kostnader, også når det gjelder den sosiale boligbyggingen.

For det tredje, og kanskje aller viktigst: Kommuner må settes i stand til å kunne gjøre jobben. Det handler om både økonomi, kompetanse og kapasitet. Uten en styrket kommunal boligforvaltning, bedre utnyttelse av eksisterende boliger og tydeligere oppfølging av boligsosialloven vil vi aldri lykkes med å hjelpe dem som står nederst i køen.

De utfordringene vi ser nå, er ikke naturkrefter, det er et resultat av politiske valg og et boligmarked som trekker i feil retning for enda flere. Derfor må vi ha en mer forpliktende nasjonal innsats. Det handler om å prioritere fellesskapets behov framfor markedslogikk og om å sikre at folk får det mest grunnleggende av alt: et trygt sted å bo.

Jeg tar opp forslaget SV er med på.

Presidenten [09:11:53]: Representanten Anne Lise Gjerstad Fredlund har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Solveig Vestenfor (A) [09:12:39]: Det er eit djupt alvor over saker som dette, og me er mange som deler bekymringa for auken i talet på bustadlause, ikkje minst når ungar er involverte. Det at ungar og ungdom over lengre tid ikkje har ein fast plass dei kan kalla heime, er djupt alvorleg og veldig krevjande.

Arbeidarpartiet meiner likevel ikkje at nye strategiar eller handlingsplanar er det som trengst for å løysa utfordringane som forslagsstillarane viser til. «Bustadmeldinga – Ein heilskapleg og aktiv bustadpolitikk for heile landet», som vart lagd fram, behandla og vedteken i Stortinget i 2024, har gode tiltak som det vert jobba med. Det må vera meir effektivt og mykje betre for alle som er fortvila over bustadsituasjonen, at regjeringa heller følgjer opp denne meldinga, enn å bruka tid og ressursar på å utarbeida nye planar og strategiar.

Det finst tydelege nasjonale føringar for den bustadsosiale politikken i denne meldinga. Målet er bl.a. at ingen skal vera bustadlause, og at bruken av mellombelse butilbod skal ned, akkurat slik forslagsstillarane vil. Kanskje viktigast: Ein har kunnskap om kva slags tiltak som fungerer. Difor bør regjeringa få tid til å følgja opp tiltaka, og sjølvsagt undervegs vurdera om det er behov for nye tiltak som kan gje raskare resultat.

Regjeringa har styrkt låneramma til Husbanken og til startlån. Målet må vera at det skal verta bygd fleire bustader folk har råd til å bu i. Bustøtta er styrkt, og det er sett i gang fleire tiltak for å letta på trykket i leigemarknaden. 2025 vart eit rekordår for bygging av nye studentbustader. Det vart sett i gang bygging av over 3 000. Det frigjer andre husvære og er difor positivt for alle som treng bustad.

For å lukkast treng me eit sterkt lag av gode krefter. Kommunane har ei nøkkelrolle og eit stort ansvar, som m.a. er presisert i ny bustadsosial lov. Kobo – Husbanken sitt digitale fagsystem for bustadsosialt arbeid – gjev kommunane støtte så dei kan følgja opp lova. Ei ny husleigelov er òg meldt.

Tid må forvaltast med klokskap. Det er ingen tvil om at forslagsstillarane har dei beste intensjonane her, men fleire planar gjev ingen nye tiltak eller auka tilgang på bustader.

Rune Midtun (FrP) [09:15:43]: Fremskrittspartiet mener at boligpolitikken må handle om å gi folk reelle muligheter til å eie sitt eget hjem, ikke å produsere enda flere dokumenter som beskriver problemer uten å løse dem. Etter å ha gått grundig gjennom representantforslaget om en ny nasjonal boligsosial strategi, er vår vurdering klar: Forslaget mangler operative tiltak, det gir ingen styringskraft, ingen målbare resultater – og blir i praksis en bestilling av en redegjørelse uten innhold.

Regjeringen har selv satt et mål om 130 000 igangsettingstillatelser innen 2030. Det målet når vi ikke med dagens rammevilkår. Kostnadsnivået i boligbyggingen drives opp av reguleringer, gebyrer og lange offentlige prosesser. Det hjelper ikke å skrive en ny strategi hvis man ikke tar tak i de faktiske barrierene som hindrer bygging.

For Fremskrittspartiet er en boligsosial strategi kun verdifull dersom den inneholder konkrete strukturelle tiltak som reduserer kostnader og øker tilgjengeligheten. En strategi uten slike elementer er – helt ærlig – ubrukelig. Derfor har vi selv foreslått tiltak som faktisk vil gjøre en forskjell:

– et tidsbegrenset regelstopp
– styrking av BSU

– oppheving av kommunale særkrav på byggeplasser som driver kostnadene opp
– reduksjon av gebyrer og reguleringer som forsinker prosjekter
– avvikling av kravet om 10 pst. egenkapital
– fjerning av dokumentavgiften
– mindre statlige innsigelser, mer kommunal myndighet og raskere planprosesser
– gjeninnføring av 20 pst. verdsettelsesrabatt på sekundærboliger

Dette er tiltak som faktisk vil senke kostnader, øke utbyggingstakten og gi flere mulighet til å eie sin egen bolig. Likevel presenteres vi i dag for et forslag som ikke inneholder et eneste tiltak som vil gjøre det billigere å bygge, eller enklere å komme inn på boligmarkedet.

Fremskrittspartiet ønsker en sosial boligpolitikk som virker, ikke en politisk øvelse i å skrive flere strategier. Det er resultatene som teller. Skal vi hjelpe flere inn i boligmarkedet, må vi redusere kostnader, fjerne unødvendige krav og sikre at det faktisk bygges flere og rimeligere boliger.

Derfor støtter vi ikke representantforslaget.

Mudassar Kapur (H) [09:18:12]: Det er ingen tvil om at hvis vi skal gjøre noe med boligmangelen i Norge, er det som vanlig på tilbudssiden at vi kan påvirke. Det å holde et langt innlegg om hvor viktig det er å gjøre noe med tilbud- og etterspørselskurven, er ikke noen særlig rakettforskning, og jeg tror at min gode medrepresentant fra Fremskrittspartiet rett og slett på autopilot har skrevet et fint innlegg, men i feil sak. Dette er ikke en sak om byggteknisk forskrift, eller om hvordan vi kan gjøre endringer i plan- og bygningsloven for å få raskere saksbehandling osv. Det har Høyre levert mange gode forslag på, og FrP har alltid støttet dem. Det er bra at FrP følger Høyre i de sakene, men det er litt synd at de ikke gjør det i denne saken. Jeg tror de innerst inne støtter den likevel, men det er lov til å vise litt motstand noen ganger.

For å gå til selve saken: Dette handler ikke bare om å lage en strategi på et papir. Dette handler om å komme opp med treffsikre tiltak for den delen av boligmarkedet som består av folk som står lengst unna å få sin egen bolig, folk som er blant de aller svakeste i boligmarkedet. Derfor er det også veldig synd at Arbeiderpartiet heller ikke støtter dette forslaget. De har faktisk selv tidligere støttet den type tiltak, men nå gjemmer man seg bak regjeringens egen boligmelding, som først og fremst handler om å sitte stille i båten og vurdere.

Dette handler helt konkret om å komme tilbake til Stortinget med treffsikre tiltak, som hadde gjort at flere av dem som står varig utenfor boligmarkedet, får en fot innenfor i stedet for å ha begge utenfor. I en tid hvor man på få år har sett at antall bostedsløse har blitt tredoblet, synes jeg det er ganske oppsiktsvekkende at flere i salen ikke tar alvoret inn over seg. Det er en ærlig sak at man noen ganger stemmer imot bare for å være imot, men jeg mener – og det har jeg sagt fra denne talerstolen før – at man veldig ofte, i saker hvor skillelinjene ikke er så harde, bør kunne finne sammen.

Jeg noterer meg, i hvert fall i komiteen, at FrP og Arbeiderpartiet nok en gang finner sammen om å være imot gode løsninger som ville hjulpet de svakeste blant oss. Jeg har et håp om at hvis vi fortsetter å jobbe med dette, også via andre typer dokumenter, vil særlig Arbeiderpartiet og FrP se dette behovet og komme oss i møte. I mellomtiden kommer vi til å ta kampen for mange av dem som står lengst unna boligmarkedet. Dersom FrP ønsker å støtte Høyre i å forenkle plan- og bygningsloven, har vi også mange andre gode forslag som kommer til behandling ganske snart, og jeg håper at de støtter dem – i stedet for å legge fram halvveis forslag selv.

Bengt Fasteraune (Sp) [09:21:35]: Senterpartiet støtter forslaget som blir fremmet, for vi ser med bekymring på situasjonen for bostedsløse. Bolig er helt sentralt for at folk skal ha trygghet i hverdagen. Dessverre har det vært en negativ utvikling her de siste årene. Den forrige strategien har også gått ut, samtidig som antallet bostedsløse og bruken av midlertidige botilbud øker.

Et flertall av de skriftlige innspillene til saken støtter behovet for en koordinert strategi for å hjelpe på situasjonen med bostedsløshet. Det er jo ikke slik at en strategi nødvendigvis er det tiltaket som gjør at dette skjer hurtig, men i dette tilfellet mener vi at en strategi må på plass, for å koordinere alle de tiltakene vi nå jobber med når det gjelder bosteder. Den sosiale dimensjonen av det må ikke bli glemt. Innspillene framhever særlig behovet for konkrete tiltak mot bostedsløshet, styrket kommunal kapasitet og oppfølging av boligsosialloven samt prioritering av barnefamilier, personer med rusutfordringer og psykiske helseutfordringer og mennesker med funksjonsnedsettelser.

Dette er såpass viktig at vi, etter min oppfatning, vel ikke behøver en type diskusjon i Stortinget der vi sier at dette er vi for, eller dette er vi mot. Dette er noe vi må løse i fellesskap. Boligpolitikk betyr enormt mye for mennesker i hverdagen. For dem som har det verst, og som har de største utfordringene, er dette helt avgjørende.

Det er et politisk ansvar å hjelpe vanskeligstilte med å komme seg inn på boligmarkedet og å motvirke at innbyggere i Norge blir bostedsløse. Belastningen ved dårlige boforhold, og ofte med hyppige flyttinger, er stor. Derfor trenger vi en ny og helhetlig boligsosial strategi, som tar tak i de utfordringene vi nå står i. Senterpartiet

støtter forslaget om at regjeringen utarbeider en slik strategi. Uansett om det ikke blir flertall i denne saken, tror jeg når det gjelder disse momentene, som også forrige representant var inne på, at vi har all mulighet ved senere anledninger til å prøve å løfte disse sakene så samlet som mulig, slik at vi i fellesskap får fortgang for noe som er krevende i Norge i dag.

Hanne Beate Stenvaag (R) [09:24:27] (komiteens leder): For ett år siden gikk Kirkens Bymisjon ut og ropte varsku. De pekte på at antallet bostedsløse hadde økt med nær 60 pst. fra 2020 til 2024. Ikke minst var de bekymret for den store økningen i antall barnefamilier med midlertidig botilbud. NRK Troms skrev i desember om en mor med tre barn som da hadde flyttet fire ganger siden mai, til ulike midlertidige boliger. Mor fortalte at hun ofte gråter, at det er veldig dyrt å leie i det private markedet, og at de fleste ikke engang svarer henne på henvendelser. Et av barna sa til avisen: «Det er slitsomt å flytte (...).» Og videre: «Jeg ønsker meg eget soverom.»

Hovedlinjene i det boligsosiale arbeidet har ligget fast i en generasjon, og verktøykassen består i hovedsak av kommunale boliger som et midlertidig tilbud til dem som trenger det. Staten gir husleiestøtte til befolkningen gjennom Husbanken og statlig bostøtte, og hovedvirkemiddelet er på individuell basis å hjelpe enkeltpersoner inn på eiemarkedet gjennom startlånordningen, men prisene i både leie- og eiemarkedet har hatt en vekst de færreste så for seg da denne verktøykassen ble utformet. Det som da ble vurdert som tilstrekkelige virkemidler, er ikke lenger det.

Er man en enpersonshusstand og er ufør, kan man se langt etter å kunne få startlån og kjøpe seg en bolig i en by som Tromsø, selv om man har stabil, om enn lav, inntekt. Tallene på hvor mange husstander som har bostøtte og samtidig boutgifter over utgiftstaket – og da snakker vi langt over utgiftstaket – er i de store byene på 75–85 pst. I Tromsø kan det f.eks. bety at hvis man bor alene, får man regnet inn i underkant av 9 000 kr i regnestykket. For det får man knapt en hybel i Tromsø. Husleien er sannsynligvis på minst 15 000 kr.

Antallet leietakere har økt i Norge, og ikke minst er det en økning når det gjelder langtidsleietakere. Det er opplagt ikke tilfeldig hvem som leier. Blant den fjerdedelen som har lavest inntekt, leier over halvparten bolig. Bare halvparten av leietakerne tror det er sannsynlig at de en dag vil få eie sin egen bolig.

Det er seriøst på tide å få på plass en ikke-kommersiell boligsektor plassert mellom kommunale sosialboliger og det såkalt frie markedet. Andelen av det vi kan kalle sosial boligbygging, er minimal i Norge sett opp mot andre nordiske land. Vi bruker også atskillig mindre på bostøtte enn nabolandene våre. En tredje boligsektor ville være veldig bra for dem som leier innenfor den sektoren, men ville også fungere dempende på det generelle prisnivået. Boligmarkedet i Norge er en enorm forskjellsmaskin. Prisene fortsetter å øke uforholdsmessig, både leiepriser og prisen for å kjøpe boliger.

Vi har lagd oss et samfunn som ikke henger sammen, når lønnen for mange vanlige jobber og prisen for å bo ikke henger sammen. Dette rammer dem som har dårligst økonomi. En boligsosial strategi vil ikke kunne løse disse store, overordnede problemene, men det er åpenbart at vi har mye å gå på når det gjelder de mest utsatte, og både at verktøyene vi har i verktøykassen i dag, må forbedres, og at vi trenger flere verktøy, særlig en rimelig og regulert leiesektor.

Statsråd Bjørnar Skjæran [09:27:44]: Jeg er glad for at representantene engasjerer seg på dette viktige området. I likhet med forslagsstillerne er jeg bekymret over økningen vi nå ser i antall bostedsløse personer, og at bruken av midlertidig botilbud øker. Jeg er særlig bekymret for utviklingen blant barnefamilier. Jeg kan forsikre Stortinget om at vi arbeider løpende med hvordan vi kan forbedre vår innsats for å redusere antall bostedsløse.

Mange kommuner melder om at flere innbyggere trenger hjelp til å skaffe seg eller beholde en egnet bolig, og at det er vanskelig å finne boliger i et presset leiemarkedet. Økt rentenivå, bosetting av rekordmange flyktninger og lav boligbygging har bidratt til å øke disse utfordringene.

Skal vi lykkes med å gi de mest vanskeligstilte et trygt og godt botilbud, må vi ha en helhetlig boligpolitikk. Regjeringen har et ambisiøst mål: igangsette bygging av 130 000 boliger innen 2030. I tillegg øker vi botrygghet-en og tilbudet i leiemarkedet. Vi fornyer husleieloven og bygger flere studentboliger. Bostøtten er styrket og startlån bidrar til at mange får bistand til å kjøpe egen bolig.

Kommunenes boligsosiale ansvar er tydeliggjort i boligsosialloven fra 2023. Gatejuristen undersøkte i fjor hvordan loven følges opp i kommunene. De fant at kommunene i for liten grad kjente til og følger opp loven. Vi ba derfor Husbanken undersøke hva kommunene trenger av veiledning og bistand i sitt arbeid. Med bakgrunn i disse innspillene vurderer vi nå hvordan vi kan bistå kommunene om loven.

Vi må unngå at folk blir bostedsløse etter løslatelse fra fengsel, utskrivelse fra institusjon, tiltak i barnevernet eller opphold i krisesenter. Vi må ha et godt system for å hjelpe vanskeligstilte i sårbare overganger. Husbanken utreder nå hvordan Kobo, fagsystemet for boligsosialt arbeid, kan videreutvikles for å styrke samarbeidsstrukturene i sårbare overganger og forebygge bo-

stedsløshet. Jeg ønsker at Kobo skal bli et slags finn.no for kommunene, der de kan sette seg ned med innbyggere som trenger kommunal bolig, og finne den som passer best for hver enkelt.

Jeg deler representantenes ønske om strategisk og god innsats mot bostedsløshet. Det er verdt å peke på at Norge ikke har like store økonomiske forskjeller som mange andre land i Europa. Mye av dette kan trolig forklares av velferdsordninger og omfattende omfordelingspolitikk som demper forskjeller. Eierlinjen har også bidratt til gode boforhold for det brede lag av befolkningen, samtidig som vi vektlegger viktigheten av et trygt og velfungerende leiemarked. Jeg mener at vi allerede har tydelige nasjonale føringer for den boligsosiale politikken. Min viktigste prioritet er å følge opp mål og tiltak vi har, og vurdere behov for nye tiltak som gir raskest mulig resultater for dem det gjelder.

Presidenten [09:30:49]: Det blir replikkordskifte.

Rune Midtun (FrP) [09:31:06]: Statsråden mener at behovet for ny strategi er dekket gjennom bustadmeldinga i 2024 og pågående tiltak. Dersom bustadmeldinga virkelig dekker behovet, ville vi ikke hatt 4 700 bostedsløse og over 7 000 husstander i midlertidig botilbud, inkludert 645 barnefamilier. Når tallene går dramatisk feil vei, tyder det på én ting: Meldingen virker ikke etter hensikten.

Fremskrittspartiet ønsker resultater, ikke papir uten effekt. En strategi uten nye og konkrete tiltak er ikke en strategi, det er en statusrapport. Hva vil statsråden konkret gjøre for å snu utviklingen?

Statsråd Bjørnar Skjæran [09:31:52]: Først vil jeg berømme representantens presise beskrivelse i hans første innlegg av det vi står i, og hva som virker. Jeg synes det var mange kloke ord som ble sagt der.

For meg er det viktig å gjøre det som virker. En regjering har et valg når det gjelder hvordan man går inn i denne typen problematikk. Man kan velge å legge fram en strategi som blir regjeringens dokument, og som regjeringen på mange måter eier alene, eller man kan velge å legge fram en stortingsmelding og gå til Stortinget, involvere hele Stortinget i utviklingen av politikk på et område. Vi valgte det siste, vi valgte å gå til Stortinget med bustadmeldinga og fikk mange gode innspill og gode diskusjoner, og vi har satt i gang mye arbeid for å øke boligbyggingen. Å få i gang boligbyggingen igjen er det aller, aller viktigste vi kan gjøre. Det synes jeg også representanten hadde mange gode refleksjoner rundt.

Vi må også jobbe med leiemarkedet. Det gjør vi, og vi har styrket Husbanken med ikke mindre enn 15 mrd. kr siden regjeringsskiftet.

Rune Midtun (FrP) [09:32:58]: Det er bra med tiltak, men de treffer ikke hovedproblemet, for det bygges for lite, og det bygges for dyrt. Reguleringsmengde, gebyrnivå og trege planprosesser er blant de viktigste kostnadsdriverne i boligmarkedet, og det tar ikke regjering opp. Boligbygging i Norge har ikke vært på et lavere nivå siden krigen, og rekordmange bedrifter går konkurs.

Jeg registrerer at statsråden uttalte i et eller annet medium for en uke eller to siden at de nå skal hente inn informasjon, til tross for at bransjen selv har kommet med mange konkrete tiltak. Mener statsråden at disse tiltakene skal gi flere boliger når strukturelle hindringer blir stående?

Statsråd Bjørnar Skjæran [09:33:49]: Grunnen til at vi gikk ut med et oppdrag – det sto vel i avisene i går – der vi ønsker å se nærmere på og gå dypere i hva som driver prisutviklingen i boligbyggingen, er at jeg synes alle debatter blir bedre hvis man har mest mulig kunnskap. Vi vet en del, men jeg ønsker å vite mer. Et eksempel er at jeg ikke har innført en eneste ny regulering eller en eneste ny bestemmelse som driver prisene opp, likevel øker prisene for å bygge boliger. Vi skal gå dypere ned i det.

Vi gjør mye. I fjor vår satte vi ned et hurtigarbeidende utvalg med partene som kom med 72 forslag vi kunne bruke som verktøykasse for å nå disse målene. Vi har allerede fulgt opp halvparten av dem, og vi jobber fortsatt videre med å følge opp flere. For meg er det viktig at vi gjør de forenklingene som er mulig, slik at vi får bygd flere boliger. Det er det aller viktigste enkelttiltaket for å bedre boligmarkedet.

Rune Midtun (FrP) [09:34:57]: Nå har vi hørt om disse 72 tiltakene mange ganger, men vi har ikke sett helt konkret hva det egentlig gjelder. Fremskrittspartiet er ikke imot krav – det blir nevnt at vi må ha krav – men vi er imot krav som gjør at boliger blir så dyre at folk ikke har råd til dem. Lokale særkrav skaper regelkaos som både forsinker prosjekter og øker kostnader. Når slike krav undergraver nasjonale mål om flere boliger, må staten gripe inn. Vi kan ikke vente lenger. Det er langt mer kostbart ikke å gjøre noe. Når barn vokser opp i midlertidige botilbud, er det ikke tiltakene som er dyre, det er konsekvensene av å la være. Å redusere gebyr og reguleringer koster nesten ingenting, men det gir store samfunnsgevinster.

Hvorfor er kostnaden for staten viktigere for regjeringen enn muligheten til å eie egen bolig for vanlige folk? Mener statsråden virkelig at det er viktigere å forsvare lokale særkrav enn å få folk inn i boligmarkedet?

Statsråd Bjørnar Skjæran [09:35:58]: Jeg mener at vi tar mange grep, og når det gjelder de tiltakene vi har

gjennomført, ligger de offentlig tilgjengelig. Det er ingen bevart hemmelighet i et eller annet departement – alt vi har gjort, ligger offentlig tilgjengelig. Jeg har også vært tydelig på hva slags arbeid jeg er i gang med.

Det er mange som mener at det som er mest kostnadsdrivende i boligsektoren og for boligbyggingen, er TEK17. Jeg skal ikke bli flåsete, men den bærer navnet TEK17 fordi den kom i 2017. Jeg regner med at også representanten vet hvem som styrte landet da vi skrev år 2017. Vi går igjennom byggereglene nå. Vi må ha regler, men vi skal ikke ha flere regler enn vi trenger. Det forenklingsarbeidet Fremskrittspartiet snakker så varmt om, er vi i gang med, og jeg har god tro på at det skal gi resultater. Vi er også i gang med en ny husleielov. Den skal Stortinget få anledning til å behandle når vi har den ferdig. Jeg ser fram til å få de gode diskusjonene som kommer rundt det, men aller viktigst er det å følge opp de beslutningene som allerede er tatt.

Mudassar Kapur (H) [09:37:11]: Aller først er det veldig rørende å høre statsråden skryte replikantens første innlegg så høyt opp i skyene at jeg ikke vet om representanten rekker å lande i løpet av resten av dagen.

Tilbake til hva denne saken egentlig handler om, som ikke er TEK17 eller andre tekniske forskrifter og krav: Dette handler om bostedsløshet. Statsråden har nå, både gjennom sitt innlegg og tidligere i replikkrunden, flere ganger pekt på at det jobbes med dette, og at man har flere tiltak på gang. Kan statsråden forklare Stortinget hvorfor bostedsløsheten har blitt tredoblet i løpet av de siste årene?

Statsråd Bjørnar Skjæran [09:37:59]: De viktigste grunnene til at vi har store utfordringer i boligmarkedet, er to: Det ene er at vi har bosatt 80 000 flyktninger i løpet av godt og vel tre år. Det andre er at vi har hatt en prisutvikling, først og fremst som følge av dyrtiden som kom av krigen, som gjør at det er blitt for dyrt å bygge boliger. Derfor jobber vi langs mange spor for å komme i gang. Vi har satt en veldig høy ambisjon. Den skal vi nå, med 130 000 igangsettelser innen 2030, og vi ruller ut tiltak på tiltak for å komme dit.

Vi bidrar også til bygging. I 2025 setter vi ny rekord i antall studentboliger. Vi ga tilskudd til over 3 000, og det er 5 000 studentboliger under bygging. Vi gjør mye. Enhver ny bolig inn i boligmarkedet er en bolig mer enn hvis den ikke hadde kommet. Vi øker også Husbankens utlånsramme, med over 15 mrd. kr – den sto stille så lenge Høyre satt og regjerte her i landet – og det betyr også noe. Ting må få lov til å virke, og den nye loven, som nå snart har virket i to år, kommer til å gi resultater.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [09:39:14]: Det er interessant å høre på replikkordskiftet mellom andre representanter og statsråden. Statsråden bruker mye tid på å si hva regjeringen har gjort og ikke gjort. Jeg lurer litt på om statsråden reflekterer over at det han skryter av, er ting han ikke har fått i sine egne budsjettframlegg, men i møte med andre budsjettpartnere som har forhandlet. Det er dog ikke spørsmålet mitt.

Det er 645 barnefamilier uten fast bopel – 645. Statsråden snakker om husleieloven som kommer, og han snakker om 130 000 påbegynte boliger, men det er 645 barnefamilier som er uten fast bopel – nå. Hva har statsråden tenkt å gjøre med det?

Statsråd Bjørnar Skjæran [09:40:11]: Jeg må gjenta at vi jobber på mange områder. Jeg vil berømme representanten fra SV for det gode samarbeidet vi har hatt rundt flere budsjetter, som har gjort at vi har klart å løfte det vi har klart å løfte. Det er ingen tvil om at kommunenes boligpolitiske ansvar er stort. Nå snur pilene for kommuneøkonomien. Mens 2024 var et kjempevanskelig år for veldig, veldig mange kommuner, med 0,1 pst. netto driftsresultat i snitt og et fall i skatteinntekter som var voldsomt, fikk vi i forrige uke tall som tilsier at vi for 2025 er kommet opp på 2,7 pst., altså langt over det målet vi har for kommunesektoren. Sammen med SV og andre har vi klart å legge fram et statsbudsjett som møter en utvikling som er veldig, veldig krevende.

Den nye loven som ble vedtatt her i Stortinget, har nå snart virket i to år. Det vi jobber intenst med, er å hjelpe kommunene til å ta et boligsosialt ansvar. Veldig mange kommuner gjør det på en god måte, og andre kan bli bedre.

Hanne Beate Stenvaag (R) [09:41:29]: Statsråden nevnte krisesentre i innlegget sitt. Jeg har jobbet på krisesenteret i Tromsø i 12 år, og det har alltid vært utrolig vanskelig å finne boliger. Veldig mange har måttet bo lenger på krisesenteret enn det som ville vært nødvendig, fordi man ikke finner bolig. De siste to-tre årene har det vært helt krise, på grunn av økende priser og ikke minst på grunn av Airbnb. Sånn er det mange steder – det pressede boligmarkedet og økte boutgifter gjør at behovet for kommunale boliger er økende.

Da er spørsmålet mitt: Mener statsråden at dagens ordninger for å gjøre det mulig for kommunene å kjøpe, bygge eller tilegne seg flere kommunale boliger er gode nok, særlig i en tid hvor den økonomiske situasjonen fortsatt er svært utfordrende i norske kommuner?

Statsråd Bjørnar Skjæran [09:42:21]: Først vil jeg berømme den jobben som gjøres i norske krisesentre. Jeg skulle ønske at vi ikke hadde hatt behov for den jobben, men dessverre er situasjonen den at man i norske krisesentre er på jobb hver eneste dag for å hjelpe folk

som står i sin ytterste nød. At folk kan komme seg over i en ordinær bolig etterpå, betyr selvfølgelig alt.

Det er ingen formelle hindringer for norske kommuner for å bygge flere utleieboliger, men det er klart at med den økonomiske situasjonen som var i 2024, var det vanskelig å prioritere. Jeg har stor tro på at med den utviklingen i kommuneøkonomien vi ser nå, der pilene har snudd, vil flere kommuner se et handlingsrom for også å gjøre mer på dette viktige området.

Alt det andre jeg jobber med – som skal bidra til at prisene for å bygge boliger ikke øker, og at vi får ned tidsbruken og ressursbruken i plan- og byggesaksbehandlinger – blir viktig også på dette området, men det foreligger ingen formelle hindringer for kommunene for å bygge flere boliger.

Presidenten [09:43:23]: Replikkordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Helge André Njåstad (FrP) [09:43:34]: Det var Høgre som fekk meg til å ta ordet. Dei sa i stad at denne saka handlar om ein bustadsosial strategi. Når me høyrer innlegga til Høgre i denne salen, skulle ein tru det handlar meir om politikken til Framstegspartiet, for dei har brukt mesteparten av taletida si på å omtala politikken til Framstegspartiet. Det er noko me sjølvsagt set veldig stor pris på.

Me er opptekne av bustadsosialt arbeid, me er opptekne av bustadpolitikk, me er opptekne av at folk skal ha eit tak over hovudet, og me er opptekne av at alle dei barnefamiliane som i dag ikkje har tak over hovudet, skal få det. Hadde me trudd at å be regjeringa laga ein bustadsosial strategi hadde gjort at desse hadde fått tak over hovudet, hadde me røysta for, men me trur at oppskrifta for å gje dei tak over hovudet er handlekraft, å få opp bustadbygginga, å bruke dei verktøya som finst, og setja kommunane i stand til å bruka verktøya til Husbanken. Eg trur ingen vil få seg ein bustad av ein bustadsosial strategi regjeringa sjølv ikkje ønskjer å laga. Det vil berre vera ei kvilepute, der ein ventar på noko som vil koma. Me treng handlekraft no, og me treng ein meir offensiv politikk for å få meir bustadbygging. Ikkje minst treng me å sørgja for at folk har råd til å bu i bustadene sine.

Me skal seinare i dag ha ei sak om eit avløpsdirektiv som vil påføra norske hushald fleire titusen kroner meir i buutgifter. Me har ei regjering som er glad i eigedomsskatt, som er glad i formuesskatt på bustad, som ikkje har nokon problem med å innføra avgifter, og som i tillegg lèt hushalda ha andre høge utgifter. Dei har ein matmoms dei ikkje vil setja ned, bensinavgiftene vil dei ikkje setja ned, og dette gjer at det er dyrt for folk å bu. Det er noko me er opptekne av, og som Framstegspartiet ønskjer å gjera noko med, slik at det skal vera billegare for folk å bu i bustadene sine, for me ser på det som ein bustad og ikkje som eit skatteobjekt, som Arbeidarpartiet gjer.

Me må byggja fleire bustader, det seier seg sjølv. Me kan ikkje ha eit system der me har så mange reguleringar, krav, forventningar, motsegner og innvendingar frå statsforvaltarar og fylkeskommunar at kommunane føler seg heilt matte når dei ønskjer å byggja fleire bustader. Det er jo slik det har vorte – norske kommunar føler at staten seier nei til alle initiativ som kommunane tek. Der er hovudkjernen av problemet at kommunane ikkje får lov til å regulera nok bustader og byggja nok bustader. På den måten har me ikkje nok bustader til å dekkja det behovet som er i landet vårt. Difor vil Framstegspartiet ha handlekraft. Me vil ha konkrete tiltak for å få ned planleggingstida og for å få ned byggjekostnadene, og me trur ikkje at ein bustadsosial strategi vil løysa nokon av dei problema. Difor røyster me imot i dag. Eg trur Høgre heller skal fokusera på å røysta for forslaga til Framstegspartiet for å forenkla bustadbygginga, meir enn å gjera narr av at me ikkje vil laga ein strategi. Bustadproblemet i Noreg er eit større problem enn at ein treng ein strategi – ein treng handlekraft.

Erlend Svardal Bøe (H) [09:46:45]: Statsråden snakket om verktøykasse, om at vi må gå dypere ned i det og om massevis av tiltak regjeringen har satt i gang. Jeg synes det er veldig mye politikerprat. Det hjelper ikke å stå her på talerstolen og framstå som en handlingens mann, når resultatene uteblir.

Når statsråden snakker om da vi i Høyre satt i regjering, er det som å høre på en person som aldri blir ferdig med eksen sin. En er kun opptatt av å snakke om hva Høyre gjorde i regjering, men sannheten er at Arbeiderpartiet har styrt landet de siste fem årene. Hva er det vi ser? Vi ser en tredobling i antall bostedsløse. Vi ser at det er enda flere familier som er nødt til å benytte seg av nødboliger. Hovedproblemet til Arbeiderpartiet er at en står her og snakker om alt en gjør, og alt som har vært før, men en ser ikke framover. En evner ikke å ta ansvar for den situasjonen folk opplever med boligmarkedet og boligpolitikken.

Nå har vi en boligkrise på to fronter. Vi har en boligkrise i det ordinære boligmarkedet, som gjør at folk ikke har råd og mulighet til å kjøpe boliger, fordi det bygges for få boliger. Når vi har en boligkrise i det ordinære boligmarkedet, går det også ut over de vanskeligstilte menneskene med utfordringer med rus og psykisk helse – og andre grupper. Det er bare å ta signalene fra Kirkens Bymisjon på alvor – folk som ser dette i hverdagen sin, folk som er ute på gulvet og ser situasjonen når det blir flere bostedsløse og nødboliger. Da må vi se framover.

Jeg bor selv i Tromsø. Jeg har vært på besøk i mange av disse kommunale boligene og sett hvordan det ser ut. Jeg synes det vi tilbyr noen av de menneskene som er nederst på rangstigen i samfunnet vårt, som er vanskeligstilte, er en skam. Det blir ikke noe bedre når Arbeiderpartiet i regjering kutter tilskuddet for utleieboliger for vanskeligstilte i kommunene. Det har gjort det enda vanskeligere for kommunene å bygge de boligene vi har behov for.

En må gjerne stå her og latterliggjøre at Høyre bare går inn for en boligsosial strategi, men akkurat nå er det faktisk bedre at vi har en boligstrategi enn at vi ikke har noen ting. Den boligstrategien som ble lagt fram da Høyre satt i regjering, som jeg er veldig stolt over, hadde konkrete tiltak. Den sørget for at vi bygde opp Husbanken, den sørget for at vi hadde mer leie-til-eie, den sørget for at en faktisk gjorde noe med dette. En må gjerne stå her og framstille seg selv som en handlingens mann, men det er resultatene som teller.

Vi må huske det som har blitt sagt fra flere her: Dette er virkelige mennesker som står i en vanskelig situasjon, fordi de ikke har fått tak i bolig og har det vanskelig allerede. Vær så snill – vi må se framover, sørge for at vi gjør noe med dette, sørge for at flere vanskeligstilte faktisk får seg en bolig og får muligheten til å leve et verdig liv. Det er det denne saken handler om.

Mudassar Kapur (H) [09:49:43]: Takk til representanten Svardal Bøe for et veldig, veldig godt innlegg. Man må jo få skryt fra sine egne når det ikke er så mye støtte å hente fra resten av salen i dag, særlig Arbeiderpartiet og FrP, som framstiller seg som handlingens menn, men som i møte med et helt konkret forslag samtidig bare står og mumler fram selvfølgeligheter.

Hvis alt hadde vært så såre vel, hadde vi ikke hatt tregangeren i økning av antall bostedsløse. Hvis alt var så såre vel, hadde vi ikke hatt en regjering som ligger an til å gjøre tidenes mageplask når det gjelder sin egen målsetting, som en gang i tiden ble solgt som at man skulle bygge 130 000 boliger, men etter hvert har blitt reversert til at man skal utstede 130 000 igangsettingstillatelser. Som kjent er det ingen som flytter inn i en tillatelse, man flytter bare inn i bygde boliger.

Dette er faktisk snakk om to forskjellige debatter. Den ene er den om teknisk forskrift, plan- og bygningsloven, forenkling av krav – få til en ordentlig rengjøring av alt som har med byråkrati og fordyrende prosesser å gjøre. Der har Høyre fremmet en rekke forslag. I motsetning til andre partier greier vi også å tenke på et par av de andre pilarene som bygger opp under boligpolitikken i Norge, bl.a. den sosiale boligpolitikken. Det handler om å legge til rette for leie-til-eie-ordninger, det handler om å sørge for å være et av de partiene – som Høyre nå har vært i Stortinget, sammen med andre – som er garantister for at kommunene kunne få tilskudd til utleieboliger. Det har regjeringen kuttet, og de velger ikke å gjeninnføre det, selv om Stortinget har sagt at de skal det. Jeg synes regjeringen burde gå litt i seg selv når det gjelder hvordan de ikke følger opp Stortingets vedtak.

Jeg håper at dette først og fremst bærer preg av at man bare ikke vil, for noen ganger er det sånn at når man først har bestemt seg for å si nei, er det litt flaut å snu. Det merker jeg at innleggene fra både statsråden og FrP bærer litt preg av. Når dette har lagt seg litt og man har fått tenkt seg litt om, håper jeg at man ved senere anledninger ser verdien av å stille opp for de aller svakeste i samfunnet, de som ikke har de vanlige veiene inn til boligmarkedet.

Vi skal sørge for at byggekostnadene går ned og byggetakten opp, men vi må også sørge for den boligsosiale strategien. Dette er et alvorlig tema, og det er egentlig litt synd at ikke flere tar dette inn over seg. Vi kan sikkert lese fine rapporter om boligmeldinger, og statsråden har sett på det ene og det andre. Det var nesten litt morsomt å høre at statsråden mente han ikke har innført noen strenge krav, men likevel går boligprisene opp. Det heter marked. Det handler om tilbud og etterspørsel, og statsråden har ikke bidratt til at tilbudet har blitt bedre. Dette er ganske enkel matematikk.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [09:52:55]: Det er ikke så innmari ofte SV stiller seg sammen med Høyre i salen når vi skal gjøre vedtak. Det er heller ikke så innmari ofte SV, Høyre, Rødt, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne står sammen om forslag til vedtak, men det gjør vi i dag fordi saken er viktigere enn egne politiske kjepphester. Noen ganger må kjepphesten plasseres i stallen fordi vi skal ha handling. Her er handlingen at de 645 barnefamiliene i Norge uten fast bopel skal ha muligheten til ikke bare å ha et midlertidig tak over hodet, men trygghet i veggene rundt seg.

Dette handler ikke nødvendigvis om et marked som løper løpsk, men det handler om hvordan vi som samfunn er i stand til å ta vare på dem som trenger bolig og trygghet i veggene. Det handler ikke om TEK17 eller om hvor mange igangsatte boliger man skal ha innen 2030. En igangsatt bolig er det ikke mulig å bo i, men en bygd bolig, der det er vann og avløp og mulighet til å ha et eget soverom, er det mulig å bo i. Den kan ikke komme i 2030 for dem som ikke har et sted å bo nå.

Jeg sa i mitt første innlegg at den utfordringen vi står overfor nå, ikke er naturkrefter. Det er et resultat av politiske valg og et boligmarked som trekker i feil retning for stadig flere. Derfor har SV, Høyre, Rødt, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne en mening om at vi skal ha

en forpliktende nasjonal innsats, for vi velger i denne saken å prioritere fellesskap og enkeltmenneskets behov for tak over hodet og trygghet i veggene framfor markedslogikk, som Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet åpenbart synes er viktigere å prioritere.

Det handler om det mest grunnleggende av alt: muligheten til å ha et trygt sted å bo. Da er det slik at hvis man skal vite hvor man vil, må man ha en strategi som gjør noe mer enn bare å peke på gamle stortingsvedtak. Her mener mange i dette stortinget at det regjeringen la fram, og som man var enige om, ikke lenger er godt nok.

Rune Midtun (FrP) [09:56:02]: Jeg registrerer at Høyre reagerer på at jeg får skryt av statsråden. Jeg må innrømme at det er kjekt å få skryt av statsråden, og jeg håper at statsråden tar til etterretning og hører på de konkrete forslagene vi har.

Vi er ikke imot det SV, MDG, Rødt og Høyre sier. En strategi og en plan er kjempefint, men det må være substans i det. Det må være noe konkret, og det må være handling. Drømmer er fint, og visjoner er kjempefint, men det skjer ikke noe med det. Det må være noe konkret, og det må være handling. Det er det markedet trenger, og det er det de som trenger boliger, trenger: konkrete handlinger, ikke drømmer.

Vi lagde merknader til innstillingen, med åtte konkrete tiltak. Man hadde mulighet til å gi støtte til det. I våre innlegg i dag har vi nettopp sagt at dette må en plan inneholde, konkrete tiltak, men det ville man ikke være med på. Da blir det nok en plan, mer byråkrati og mer av alt man er imot, egentlig, så man slår her i hjel egne visjoner, og det er trist. Jeg håper at man kan revurdere eller komme med et nytt forslag med noe mer konkret, som innebærer at det skjer noe – fort.

Sigurd Kvammen Rafaelsen (A) [09:57:53]: Argumentene blir ikke bedre av å skru opp volumet. Det ble snakket om Husbanken og hvor flott det var med Husbanken under Høyres periode, men nå er altså rammene nesten doblet.

Man har satt i gang distriktspolitiske virkemidler for å jobbe med kommunene for å finne gode løsninger for hvordan man kan få utløst mer boligbygging i distriktene. Selv bor jeg i en bygdevekstkommune, Lebesby. Der får man nå 625 000 kr i støtte for å bygge bolig. Det er en dobling der også, gjennom bygdevekstarbeidet, og kommunene får se på modeller for å lykkes selv. Også i Hjerteregionen, i bygdevekstavtalen der, jobber man med å se på tiltak for hvordan man kan få flere boliger. Det er også leid ut boliger til folk som vil flytte nordover, og man har prøveprosjekter i små distriktskommuner.

Det gjøres mange grep. Vi har styrket bostøtten, vi har styrket Husbanken, og vi skal gjøre mer. Som stortingsrepresentanten Gjerstad Fredlund sier, er det nettopp gjennom samarbeid vi får det til. Vi ser fram til et fortsatt samarbeid på venstresiden i norsk politikk, for vi vet at vi faktisk prioriterer folk først, og ikke kroner og øre til dem som har mest.

Solveig Vestenfor (A) [09:59:31]: Det er iallfall ingen tvil om at denne salen samla tek inn over seg det alvoret me står i. Det er det viktig å få understreka. At det er eit stort engasjement, også kjenslemessig, er det ingen tvil om.

Strategi er éin ting, men det løyser i seg sjølv ikkje problemet. Alle er bekymra. Det høyrest ut som at enkelte her frå talarstolen påstår at me ikkje er bekymra.

Det er også snakk om TEK-krav. Det er snakk om prisar på materiale, det er snakk om kommuneøkonomi, og så er det nokon som kritiserer at ein tek det opp her – men alt heng saman med alt. Det er det ei som har sagt før meg. Det er faktisk slik at me må sjå alt i samanheng, og eg trur at kanskje det viktigaste grepet her er det me har starta med. Me går no igjennom og forenklar lovverket, f.eks. når det gjeld leige-til-eige-modellen og burettslagsmodellen, at det går an å regulera. Me har starta, og det er meir som skal gjerast.

Eg trur at kommunane vil spela ei kjempeviktig rolle – kanskje endå meir enn dei har gjort til no – og då må me hjelpa dei til å gjera dei gode, kloke vala og til å verta klar over kva slags moglegheiter dei har.

Når det er sagt: Eg har også med interesse lese alle forslag frå SV og FrP og alle andre som vert ramsa opp i det dokumentet me no har framfor oss. Det er jo ikkje slik at ein ikkje kan ta med seg gode forslag og innspel utan at ein må laga ein strategi for det. Samarbeidet no framover må me hegna om, for dette er viktigare enn at det skal verta ein politisk polemikk her.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:01:56]: Jeg synes det blir litt forutsigbart fra Arbeiderpartiet når en snakker om alt det en gjør, og hva det sosialdemokratiske står for. En må gjerne snakke om alle de tiltakene en gjør, men det må være en sammenheng mellom den handlingen en gjør, og de resultatene en får. Det er jo det som er poenget her – en opplever at de tiltakene som nå settes i gang, ikke har resultater, for en er ikke nok «hands on» på faktisk å gjøre noe med dette.

Det er viktig å ta ansvar for den situasjonen en er i, for det er en boligkrise i landet vårt, både på det ordinære boligmarkedet og på det boligsosiale markedet. En har flere som er bostedsløse, og det er flere som bor i nødbolig. Vi kan diskutere alle mulige boligsosiale tiltak her, det er viktig å gjøre i seg selv, men jeg tror at en av grunnene til at det har blitt flere bostedsløse, er knyttet til hva vi gjør i helsetjenesten. Når regjeringen f.eks. har sørget for at en har mindre kapasitet innen psykisk helsevern og rusbehandling, som gjør at flere ikke får

den hjelpen de trenger, har det konsekvenser på en del andre områder i samfunnet vårt, f.eks. nå når det ble kuttet i behandlingstiden. Dette henger sammen – hvem som blir bostedsløse, og hva slags tilbud og hjelp en får ellers, f.eks. i helsetjenesten.

Høyre har løftet Husbanken, og det har vi tatt opp her i debatten, både det at vi vil ha tilbake utleietilskuddet for boliger for vanskeligstilte i kommunene, som Arbeiderpartiet har kuttet, og at vi i våre alternative budsjetter har foreslått at en f.eks. skal ha en egen ordning der Husbanken matcher egenkapitalen til dem som har lav inntekt. Dette er nettopp tiltak for å styrke Husbankens rolle overfor dem som er vanskeligstilte, de som har vanskeligheter med å komme seg inn på boligmarkedet.

Det er heller ingen tvil om at en må få fortgang i forenklinger av regelverket knyttet til boligbygging. For eksempel opplever Nord-Norge, min landsdel, nå, de siste ti årene, sin laveste boligbygging. Det bygges veldig, veldig lite boliger. Det er klart at det også har konsekvenser, for det er et marked, det er tilbud og etterspørsel, og når en ikke har det tilbudet en trenger i det boligmarkedet, gjør det at prisene blir høyere. En skviser de som er vanskeligstilte, ut av boligmarkedet. Boligsosiale tiltak, på den ene siden, er viktig, men det er også viktig med tiltak i det ordinære boligmarkedet knyttet til dette.

Jeg blir bare litt satt ut når en bruker tiden på å snakke om alle mulige tiltak, snakke om ting som skjedde for fem–seks år siden. Bruk heller tiden på å se framover. Hva skal vi gjøre for at færre skal bli bostedsløse? Hva skal vi gjøre for å få ned andelen i nødboliger? Det er det vi må diskutere her. En kan godt være enig eller uenig i boligstrategi. Jeg mener det viktig, for det setter en retning, og det er en tydelig retning knyttet til hva slags tiltak vi skal ha, eller hva slags tiltak vi ikke skal ha.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [10:05:06]: Jeg fikk et underlig behov for å kommentere noen av innleggene som har vært så langt.

Til representanten Midtun må jeg bare si at det ikke foreligger noen merknader fra FrP i denne saken, og det er dermed heller ingen forslag å ta stilling til. Det er en liten epistel i innstillingen fra komiteen, og det ligger ikke åtte forslag der.

Til representanten Vestenfor: Det er veldig fint at alle partienes merknader blir lest, men det er bare ett forslag i denne saken, og det ene forslaget handler om hvorvidt man skal ha en boligsosial strategi eller ikke, og forslaget – fra flere av partiene i komiteen – er at vi skal ha en boligstrategi. Det er fordi at hvis man vil et sted, må man formulere hvor det stedet er, i stedet for å peke på tidligere stortingsmeldinger, som helt åpenbart ikke hjelper, fordi vi har en økning i antall bostedsløse.

Her er det bare ett forslag som foreligger i saken – fra et mindretall, riktignok. Det er ikke åtte forslag fra FrP, og det er ikke mange forslag fra andre partier. Det er ett forslag og én tilråding.

Bengt Fasteraune (Sp) [10:07:02]: Vi snakker her om de aller vanskeligst stilte i samfunnet vårt. Vi er i salen enige om at vi har store utfordringer når det gjelder å bygge boliger. Vi vet at det er et marked som har sørget for at vi har kommet i denne situasjonen. Vi vet også at det er en del føringer som kan legges fra Stortinget, som vi ikke har fått på plass. Man er i ferd med å gjøre endringer som peker ut retninger med tanke på både bruk av Husbanken og det å bevilge penger, men fortsatt er dette noe som står i stampe.

Statsråden poengterte at man har lagt fram en boligmelding. Det tror jeg er veldig klokt. Jeg tror det er veldig klokt å lage en boligmelding når man skal beskrive et såpass stort spekter som man har innenfor akkurat dette boligmarkedet. I en boligmelding peker man på en del utfordringer man skal jobbe med. Jeg er ikke i tvil om at denne regjeringen jobber med å løse de utfordringene, men jeg har nok en litt annen oppfatning av at man ikke trenger å velge om man lager en boligmelding eller om man lager en strategi. I min verden er faktisk en strategi et verktøy man kan bruke politisk for å ivareta det som er viktigst når ressursene er knappe, og når utfordringene er store.

Derfor stemmer vi i Senterpartiet for dette ene forslaget, for vi mener at når situasjonen er vanskelig, må vi prioritere de vanskeligstilte først. Det er det som skal gjøres i dette strategiarbeidet, slik vi oppfatter det. Dette er etter min oppfatning ikke partipolitikk. Når vi klarer å samle oss såpass bredt – i en blomstrende bukett, for det er egentlig det som står bak dette forslaget – er det et signal til regjeringen om at vi ønsker at dette skal prioriteres. Om man så ikke stemmer for det, er det i hvert fall for meg svært viktig at man tar disse signalene – i en debatt som går på overtid, som folk trodde skulle ta rimelig kort tid, fordi man mener det er viktig.

Presidenten [10:09:45]: Representanten Rune Midtun har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Rune Midtun (FrP) [10:09:55]: Det er trist at vi må ta en debatt om løgn eller ikke løgn. Det er også trist å registrere at saksordføreren i saken ikke har fått med seg at det i prosessen før avgivelse av saken er levert inn merknader. Merknadene står der, man kan velge å gå inn eller ut – man valgte ikke å gå inn i det, og da ble det ikke en del av avgivelsen. Autokrati, der en produserer en løgn for å få gjennom en egen sak, er trist i denne saken, for vårt felles mål er at det skal være nok boliger til alle.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [10:10:52]: Nå kan det hende at presidenten må veilede en ny representant, for jeg må stille noen spørsmål om hva jeg har lov til å si og ikke si fra Stortingets talerstol. All den tid jeg har blitt kjent med forretningsordenen, er det vel sånn at det som foregår i komiteen fra saken er referert i Stortinget og til avgivelse, er noe som er unntatt offentlighet. Det vil vel innebære at hva de ulike partier har levert til merknader, hvem som har gått inn eller ut, og hvordan de ulike prosessene har foregått, ikke er noe som omtales fra Stortingets talerstol. I så tilfelle er det vel slik at det heller ikke er mulig å mene at noen har løyet eller ikke løyet. Dermed er det det dokumentet som foreligger til sakens behandling i Stortinget, man må omtale.

I det tilfellet vil det vel også være sånn, president, at når jeg som saksordfører sier at det ikke foreligger merknader annet enn et lite avsnitt fra partiet Fremskrittspartiet – som er tydelig på at det ikke inneholder noen andre forslag, heller ikke de åtte representanten Midtun pekte på i sitt eget innlegg – kan jeg egentlig ikke mene noe om dette. Har jeg forstått forretningsordenen riktig?

Presidenten [10:12:29]: Jeg tror det er nyttig at komiteen tar en gjennomgang av forretningsordenen. Paragraf 25 er – helt korrekt – slik saksordføreren påpekte.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:12:49]

Interpellasjon fra representanten Erlend Svardal Bøe til kommunal- og distriktsministeren:

«Gang på gang dukker det opp saker om unge i distriktet som ikke får bygget seg bolig. Grunnen er den strenge praktiseringen av jordvernet. Vi skal ha et godt jordvern i Norge, men det kan virke som at det har blitt viktigere å ivareta små jordflekker som ikke benyttes til dyrking, enn å sikre at unge får muligheten til å bygge, skape og bo i distriktet. Vi kan ikke snakke om at vi ønsker at flere unge skal bo og leve i distriktet, og samtidig lage lover og regler som gjør det vanskeligere å oppnå akkurat det.

Hva vil regjeringen gjøre for at praktiseringen av jordvernet ikke skal være et hinder for at flere unge skal kunne bygge seg bolig i distriktet?»

Erlend Svardal Bøe (H) [10:13:51]: Altfor mange unge i distriktet får ikke bygd seg bolig. En viktig grunn til det er den strenge praktiseringen av jordvernet. De siste årene har vi sett flere saker der byggeplaner stopper opp nettopp på grunn av det. Resultatet er at folk som ønsker å bosette seg og skape et liv i lokalsamfunnet sitt, ikke får muligheten til det.

Et helt konkret eksempel er Kenneth Sande på 27 år fra Balsfjord i Troms. Han får ikke bygge bolig på hjemgården sin etter at myndighetene sa nei til omdisponering av areal. Han ønsker å etablere seg på eiendommen, ved siden av foreldrene sine, men fikk avslag og måtte enten bygge et annet sted eller gi opp planene, selv om han har forpliktet seg til å drive hjemgården videre. Et annet eksempel er Miriam Waltenberg fra Lyngen, som vil ta over hjemgården og bygge bolig til seg og sin familie i nærheten av gården. Hun fikk klart nei til å skille ut en boligtomt på familiens landbrukseiendom i Lyngen. Hun har som kompensasjon forpliktet seg til nydyrking av et område på 8 dekar, og boligtomten er målt til 2 dekar. Jeg kunne ha fortsatt med alle eksemplene vi har sett på dette bare det siste året.

Vi skal ta vare på matjorda i Norge. Jordvern er viktig, og det skal fortsatt stå sterkt, men når små jordflekker, som i praksis kan være avgjørende for om noen får bygge bolig, veier tyngre enn muligheten for bosetting i distriktet, mener jeg balansen har blitt feil. Vi kan ikke si at vi ønsker levende distrikter, og at flere unge skal etablere seg i distriktet, men samtidig skape et regelverk som gjør det vanskeligere å få til nettopp det, et regelverk som er veldig rigid.

Det er viktig å si at utfordringene med boligbygging i distriktet selvsagt handler om mer enn bare jordvern. Lange og kompliserte planprosesser, mye byråkrati og sene innsigelser gjør det både dyrere og mer usikkert å bygge. Mange opplever også at statlige myndigheter kommer sent inn i prosessene, etter at både tid og ressurser allerede er brukt. Likevel mener jeg det ikke er tvil om at praktiseringen av jordvernet også har blitt en viktig del av problemet i mange saker.

Kommunal- og distriktsministeren kommer sikkert i sitt innlegg til å fortelle om alt det fantastiske arbeidet regjeringen gjør, og det er sikkert snakk om mål om 130 000 nye boliger innen 2030, men problemet er at folk ikke ser dette i virkeligheten, i hverdagen sin. I Nord-Norge ser vi f.eks. at boligbyggingen er på sitt laveste på over 10 år. I byene i nord bygges det ikke nok boliger, og boligene som er til salgs, er for dyre, mens i distriktene er det på grunn av strenge verneregler vanskelig i det hele tatt å få bygd, og boligen taper seg i verdi så fort en setter nøkkelen i døra. Dette er ikke bra i en landsdel som ønsker økt bosetting og å hindre fraflytting. «Folk treng hus, og hus treng folk», som Kari Bremnes synger så fint.

Det er mye vi kan ta tak i av lover og regler som gjør det vanskelig å bygge seg en bolig i Norge. Jeg har valgt å ta opp dette elementet i dag, den strenge praktiseringen av jordvernet, for vi må få til en mye bedre balanse mellom behovet for å ta vare på matjorda i Norge og behovet for at unge skal kunne etablere seg og bo i distriktet.

Derfor er det helt nødvendig at vi ser på om den strenge praktiseringen av jordvernet kan mykes opp, og om vi kan gjøre regelverket mer fleksibelt og bruke mer skjønn i praktiseringen av jordvernet. Vi trenger at unge ønsker å bo og leve i distriktet, og det må være mulig å sørge for at en har regler som muliggjør det, samtidig som en ivaretar matjorda på en god måte.

Derfor er mitt spørsmål til regjeringen i dag: Hva vil regjeringen gjøre for at praktiseringen av jordvernet ikke skal være et hinder for at flere unge skal kunne bygge seg bolig i distriktet, slik vi ser at det er i mange saker i dag?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:18:24]: Jeg er enig med representanten Svardal Bøe i at det er viktig å legge til rette for at unge velger å bosette seg i distriktene. Jeg bor sånn selv, det kan anbefales. Tilgang til egnede boliger tilpasset innbyggernes og lokalsamfunnets behov er et fundament for vekst og utvikling i distriktet. God boligpolitikk skal bidra til bosetting, men også til tilgang til arbeidskraft, tjenestekvalitet og næringsutvikling.

Jeg mener imidlertid at dette langt på vei kan gjøres uten at vi trenger å bygge ned dyrka mark. Ved å utvikle gode tettsteder og bygder kan unge bo i nærheten av venner og familie og med tilgang til lokale tjenestetilbud og sosiale møteplasser. Dette kan de fleste steder gjøres uten å måtte omdisponere god landbruksjord. Jeg har stor forståelse for at en del ønsker en annen boform, f.eks. gjennom å restaurere gamle gårdsbruk. Det er noe jeg støtter helt og fullt. At gamle bygg folk kunne bodd i, står og forfaller, er ikke en ønsket utvikling.

Jeg mener at distriktskommunene har gode verktøy i verktøykassa for å oppnå bosetting i hele kommunen, med ulike typer boligtilbud. Kommunene må likevel følge hovedregelen, som er å legge til rette for ny utbygging gjennom planlegging, i stedet for gjennom bruk av dispensasjoner. Dispensasjonsadgangen er strengt lovregulert, og den åpner ikke for tiltak som er i vesentlig strid med arealformålet. Dette er også grunnen til at flere dispensasjonsvedtak som åpner for boligbygging i det vi kaller LNFR-områder, blir påklaget av statsforvalteren. En dispensasjonspraksis som åpner for tiltak som er vesentlig i strid med arealformålet, er rett og slett ikke lov.

Det beste kommunene kan gjøre hvis de ønsker å legge til rette for noe mer utbygging i LNFR-områdene – altså landbruks-, natur- og friluftsområder – er å bruke arealformålet LNFR spredt bebyggelse i kommuneplanen. Ved å avsette arealene til LNFR spredt kan det f.eks. legges til rette for oppføring av enkeltboliger innenfor disse områdene. Muligheten til å bruke LNFR spredt er viktig for distriktskommuner med lite utbygging og der det ikke er enkelt å forutse hvor etterspørselen etter en bolig, fritidsbolig eller næringstomt vil komme. En planmessig avsetting av områder for spredt boligbebyggelse kan redusere potensialet for konflikt og stimulere til positiv utvikling i et område.

Det ligger imidlertid en begrensning i at kommunene må forvalte arealene i samsvar med nasjonal politikk, besluttet her i Stortinget. Dette gjelder også med hensyn til det nasjonale jordvernmålet. Stortinget vedtok i 2023 et nytt og innskjerpet mål om ikke å omdisponere mer enn 2 000 dekar dyrka mark per år innen 2030. Å ta vare på dyrka mark blir stadig viktigere, også for den nasjonale forsyningssikkerheten. Bare 3,5 pst. av Norges fastland er dyrka jord, og vi har over lang tid bygget ned store jordbruksarealer, bit for bit. Dette er bakgrunnen for at jordvernet bør praktiseres strengt. Den som ønsker å bygge, kan i de aller fleste tilfeller finne andre arealer å bygge på som ikke er egnet for matproduksjon.

Alt i alt mener jeg at regelverket vi har, er godt, og at vi fortsatt bør ha en streng praktisering av jordvernet. Jeg ønsker likevel å se nærmere på om vi kan gjennomføre tiltak som forenkler og effektiviserer planprosessene, slik at det blir enklere for kommunene å ha et oppdatert planverk.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:22:35]: Vi er helt enige om at det er viktig å ivareta matjorda på en god måte. Det har jeg heller ikke sådd tvil om i mitt innlegg. Det er likevel en utfordring at 1 dekar er like viktig uansett hvor hen det er, for landet vårt er forskjellig. Det ser forskjellig ut fra byer og fra distrikter, noe som gjør at en er nødt til å se på en differensiering av noe av dette regelverket.

Det er litt av det som kanskje også er problemet, for jeg synes at regelverket er veldig rigid. La meg ta et eksempel fra Senja. Der hadde en to tilfeller der det var et behov for og et ønske om boligbygging knyttet til et generasjonsskifte på aktive landbrukseiendommer. I det ene tilfellet sa bonden at en skulle opparbeide og nydyrke nytt produktivt jordbruksareal til erstatning for det arealet som var ønsket til boligbygging. Da ble det sagt: Nei, i henhold til regelverket går ikke det. Det er det samme i det tilfellet jeg nevnte i stad, med Miriam Waltenberg fra Lyngen. Der sa en: Vi ønsker å bygge på en boligtomt på 2 dekar, men vi forplikter oss til å lage nytt produktivt areal på 8 dekar. I det tilfellet ville det gjort at vi hadde fått mer matjord, mer landbrukseiendom, men det tillater ikke regelverket i dag.

Det er det som er litt av poenget mitt. Poenget med å ta opp interpellasjonen er at en er nødt til å se på noe fleksibilitet i dagens regelverk, for en gjør det svært vanskelig for veldig mange unge som ønsker å bo på sin hjemgård, i nærheten av sine foreldre, og skape et familieliv og et aktivt liv. For en del av disse vil alternativet

være fortsatt å bo i en by eller bo et annet sted og risikere at de ikke får drive hjemgården eller landbrukseiendommen videre. Jeg mener at statsråden bør se på om en kan sørge for at en tillater mer erstatning av produktivt landbruksareal. Jeg håper statsråden også sier noe om det i sitt oppfølgingsinnlegg her.

Det handler også om hvilke signaler som sendes fra departementet. Det vi opplever nå, er at veldig mange kommuner og veldig mange enkeltaktører anker disse sakene inn til statsforvalteren og videre til departementet. Vi ser også at det er veldig ulik praktisering av veiledningsbiten og retningslinjene knyttet til dette. Jeg hadde håpet at regjeringen kunne vært litt mer tydelig i sitt svar på hva en konkret skal gjøre. Det er veldig fint å se nærmere på ting. Jeg kan også se nærmere på ting med mine briller, men det må fortsatt være konkrete ting – hva en faktisk har tenkt å gjøre med de problemene veldig mange ser i dag.

Jeg tror at både jeg og statsråden deler ønsket om at flere skal bo i distriktet, og da handler det om å legge til rette for en god boligpolitikk der regelverket ikke blir så rigid og vanskelig som vi ser i veldig mange tilfeller nå. Så hva helt konkret skal en gjøre for å følge opp praktiseringen av jordvernet i dag, og er det mulig å få til mer erstatningspolitikk knyttet til nytt produktivt landbruksareal?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:25:51]: Jeg tror det viktigste bidraget jeg kan levere på kort sikt, handler om å sørge for at planprosesser kan bli mer effektive, at de kan bli enklere og kan gå raskere. Jeg vil gjenta det som er mitt hovedsvar når det gjelder problemstillinger knyttet til landbruks-, natur- og friluftsområder. Der er mitt hovedsvar at hvis kommunene ønsker spredt boligbygging i disse områdene, må kommunene sørge for at arealplanen legger det formålet i de områdene der det er ønskelig.

Jeg har god erfaring med det. Jeg har vært kommunepolitiker i 28 år og har vært med på å vedta kommunale arealplaner og kommunedelplaner i flere omganger. Det er fullt mulig å få det til hvis forholdene ligger til rette for det. Jeg bor i en ren landbruksbygd. Der er det nå boligbygging i gang. Det er en bygd det er rom for å bygge i, selv om det er en viktig landbruksbygd. Det handler om at den kommunale planleggingen ikke må legge opp til at den ønskede utviklingen skal komme gjennom dispensasjoner, for dispensasjonsadgangen i det lovverket Stortinget har gitt oss, og som en mindretallsregjering selvsagt styrer på, gir en smal åpning for at dispensasjoner skal være veien å gå.

Jeg sa i mitt innlegg at vi er i gang med å se nærmere på det tiltaket som handler om en mer effektiv planprosess, sånn at man kan få forenklet den. Jeg vil bare understreke, også her fra denne talerstolen, at det å benytte dispensasjonsadgangen til alle mulige formål vil kunne uthule og svekke arealplanene som ordinære styringsverktøy. Det vil kunne vanskeliggjøre samordning av sektorinteresser og gi dårligere forutsigbarhet for både grunneiere og tiltakshavere.

Jeg er opptatt av at kommunene er planmyndighet. Det er kommunene som sitter i førersetet og har begge hendene på rattet når man utvikler arealplaner, og det er i forbindelse med arealplanene disse vurderingene må gjøres.

Historien viser at når Stortinget tar beslutninger, betyr det noe. Jordvernet er strammet opp i flere omganger, og i 2025 – hvis jeg ikke husker feil, det kan hende at tallet er fra 2024 – var vi altså nede i en omdisponering på 2 500 dekar per år. Det er langt mindre nedbygging enn vi hadde for bare noen få år siden. Nå er målet å komme ned til 2 000 dekar innen 2030, og da må det også ligge til grunn for kommunenes arbeid. En av mine forgjengere deltok i å sende ut et brev til kommunene der man understreket jordvernstrategien, og jeg ser at kommunene tar i bruk det verktøyet og tar den beskjeden.

Jeg vil bestride at det ikke går an å bygge i distriktene på grunn av jordvern. Det er massevis av arealer som kan bygges på. Vi må ta vare på den viktigste landbruksjorda.

Presidenten [10:28:56]: Dermed er debatten i sak nr. 2 avsluttet.

Sak nr. 3 [10:29:00]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tage Pettersen, Erna Solberg, Haagen Poppe, Kari Sofie Bjørnsen, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv (Innst. 144 S (2025–2026), jf. Dokument 8:24 S (2025–2026))

Presidenten [10:29:24]: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Helge André Njåstad (FrP) [10:29:45] (ordførar for saka): Denne saka kan framstå veldig teknisk når ein les overskrifta og innhaldet, men ho handlar enkelt fortalt

om krav til reinsing av avløpsvatn som blir sendt ut frå norske hushald. Det er krav som er laga i Brussel og laga for andre forhold, f.eks. for elvane i Europa og for Middelhavet, og eg trur ikkje dei har tenkt mykje på Nordsjøen og norske kystsamfunn når dei har sete i Brussel og produsert dette EU-direktivet for avløp. For å vera heilt konkret trur eg me kan slå fast at dei neppe har hatt Nordsjøen og norske kystsamfunn i tankane når dei har laga dette regelverket.

I Brussel har ein funne ut at ein skal stilla krav om sekundærreinsing, noko som betyr at ein reinsar veldig mykje meir enn det som har vore tradisjonen spesielt ved kysten i Noreg i dag. Det er ei form for reinsing som er veldig dyr, og som veldig mange meiner er unødvendig, fordi ein reinsar langt meir enn det er behov for når sjøen likevel blir skifta ut fort og sørgjer for å vera ein god resipient, som det heiter på fagspråket.

Me i Framstegspartiet kallar krav som dette for sløsing. Når ein bruker milliardar på noko som verken har miljø- eller klimaeffekt, er det sløsing med pengane til skattebetalarane, noko me synest er uklokt å gjera.

Det denne saka eigentleg handlar om, er om me skal sørgja for at EU skal bli sure på oss, eller om me skal sørgja for at norske hushald skal bli sure på oss. Der skil partia lag og har litt ulik haldning. Nokre parti i denne salen er veldig opptekne av at EU ikkje skal bli sure, og gjer omtrent kva som helst for at EU skal vera fornøgde, mens andre parti – som Framstegspartiet – er veldig opptekne av at norske hushald ikkje skal få ein ekstrakostnad i fanget, og det i ei tid då det er dyrt å vera norsk hushald. Dei må i aukande grad betala for høge matvareprisar, for høge drivstoffprisar, for eigedomsskatt – spesielt i raud-grøne kommunar – og for formuesskatt, etter at finansminister Jens Stoltenberg har auka formuesgrunnlaget og gjort at det nærmast har vorte ein statleg bustadskatt i tillegg. Då vil det vera feil at me stiller krav om reinsing av avløpsvatnet, noko som vil påføra norske hushald ein kostnad på kanskje 10 000–20 000 kr per husstand per år til noko som ikkje er nødvendig, berre fordi det er kome frå Brussel.

Framstegspartiet seier nei til å la Brussel bestemma politikken i Noreg. Me synest det er uklokt. Me vil heller stå opp for norske hushald og norske interesser ved å senda eit klart og tydeleg signal til EU om at dette avløpsdirektivet ikkje gagnar norske interesser.

Med det tek eg opp forslaga Framstegspartiet er med på, og eg reknar med at dei andre partia òg vil gjera greie for sitt syn.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [10:32:45]: Representanten Helge André Njåstad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Solveig Vestenfor (A) [10:33:01]: Eg vil gjerne starta med å lesa opp Arbeiderpartiets forslag i saka:

> «Stortinget ber regjeringen, ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, sørge for at norske interesser ivaretas på en best mulig måte, og at implementeringen gjøres på en måte som er best mulig tilpasset norske forhold.»

Me er heldige i Noreg. Me kan drikka vatn rett frå springen, me kan bada i fersk- og saltvatn, og me vert sjeldan sjuke av forureina vatn – men ingenting varar evig, heller ikkje røyrsystem. Difor treng me reinsing og å fornya systema. Mykje av det som finst av leidningsnett der ute, er veldig gamalt og overmodent for utskifting til moderne løysingar. Det har eg sjølv sett. Me veit difor at det er behov for betydelege investeringar i vass- og avløpssystemet framover, uavhengig av krav frå Brussel, og slike investeringar kostar. Nettopp difor finst det vel knapt ein kommune i dette landet der avløp og reinsing ikkje er eit tema.

Det er eit stort løft som trengst her, og det er enorme kostnader som vil måtta fordelast – på vanlege folk. Sjølvkostprinsippet gjeld landet rundt, og difor er det viktig at regjeringa har redusert meirverdisatsen på vatn og avløp frå 25 til 15 pst., og at ein frå 2026 har dobla den maksimale avskrivingstida for kommunale vass- og avløpsanlegg frå 40 til 80 år. Det er ein viktig start, som kommunar landet over har takka for, og det er tydeleg at regjeringa deler bekymringa for utgiftene.

For å lukkast må me nytta det handlingsrommet EU-direktivet gjev oss, og me må sikra at både norske interesser og regelverket vert best mogleg tilpassa norske forhold, både for innland og for kyst. Arbeidarpartiet støttar intensjonen til forslagsstillarane, men regjeringa har sjølv lagt klar vekt på behovet for nettopp å sjå på bruken av omgrepet tettstad og korleis ein kan definera, og deretter avgrensa, i kva for område ulike reglar skal gjelda.

Norske interesser skal verta ivaretekne på best mogleg vis og tilpassast norske forhold. Det er alle einige om. Det viktigaste framover er å fokusera på at tilpassinga og handlingsrommet for norske forhold kan vera i fokus. Ein kan lura på om det er målet til nokon i salen å utsetja og forskyva direktiv som samsvarer med behov me må løysa, uavhengig av Brussel. Det må det vera lov til å spørja om.

Eg tek opp forslaget frå Arbeidarpartiet.

Presidenten [10:35:55]: Representanten Solveig Vestenfor har tatt opp det forslaget hun refererte.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:36:08]: Høyre er opptatt av å beskytte både mennesker og natur mot utslipp av dårlig renset avløpsvann. Det reviderte avløpsdirektivet fra EU, som trådte i kraft 1. januar i år, er et viktig

verktøy for å redusere utslipp av mikroplast, miljøgifter og medisinrester, men måten Støre-regjeringen håndterer implementeringen på, truer med å sende en unødvendig gigantregning direkte til norske husholdninger.

Direktivet stiller strengere krav til rensing og omfatter langt flere områder enn før, noe som betyr at svært mange lokalsamfunn må investere tungt i nye renseanlegg og ledningsnett. Spørsmålet er derfor ikke om vi skal rense bedre, men hvordan vi gjør det mest mulig effektivt uten å ruinere innbyggerne.

En utdatert definisjon av tettbebyggelse vil koste oss dyrt. Problemet ligger i hvordan Norge definerer tettbebyggelse. Vi bruker i dag en rigid modell basert på avstand mellom hus og en særnorsk 400-metersregel, framfor å se på faktisk forurensningsbelastning. Dette fører til at områder med lav belastning tvinges inn under krav som er ment for tettbygde bystrøk.

Høyre mener regjeringen har en svært passiv holdning til denne saken. Det vises ikke konkret til verken når eller hvordan en god gjennomføring skal skje. En FoU-rapport fra KS viser at dersom regjeringen tviholder på dagens definisjon, kan ekstraregningen bli nærmere 80 mrd. kr for innbyggere som i dag omfattes av såkalt mindre følsomme områder. Den totale kostnaden ved implementeringen er tidligere estimert til cirka 350 mrd. kr, noe Høyre mener det er helt uakseptabelt å skyve over på innbyggerne.

Ved å bruke det nasjonale handlingsrommet og endre definisjonen til å basere seg på faktisk befolkningstetthet, slik direktivet legger opp til, kan vi redusere investeringsbehovet med over 25 mrd. kr, samtidig som vi oppnår de samme miljømålene.

Jeg vil presisere at områder som faller utenfor direktivet, fortsatt vil være omfattet av nasjonalt regelverk. Valget mellom en smal eller vid definisjon av tettbebyggelse avgjør altså hvilket handlingsrom vi selv har til å regulere disse kravene.

Jeg vil anbefale forslagene Høyre er en del av, og vi vil subsidiært stemme for Arbeiderpartiets forslag.

Det siste halve minuttet vil jeg gi en liten visitt til representanten Vestenfor: Arbeiderpartiet stemte faktisk imot å forlenge avskrivningstiden på ledningsnettet da det ble bestemt før sommeren.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [10:39:16]: Denne saken handler om noe så grunnleggende som vannet rundt oss, om fjorder, elver og kystområder, om naturen vi lever av og med. EUs reviderte avløpsdirektiv har også et viktig formål, nemlig bedre rensing av avløpsvann og mindre forurensing. Det støtter SV. Vi vet at utslipp fra avløp bidrar til alvorlige miljøproblemer, ikke minst i Oslofjorden. Derfor er det heller ingen tvil om at Norge må gjøre mer for å rense avløpsvann bedre.

Samtidig må vi være ærlige: Dette direktivet er i stor grad utformet for helt andre geografiske og demografiske forhold enn dem vi har i Norge. Mange europeiske land har tett befolkede områder og utslipp til sterkt belastede og stillestående vannforekomster. Norge har lange kystlinjer, spredt bosetting og helt andre naturforhold. Det betyr at hvordan vi implementerer dette direktivet, faktisk betyr enormt mye. Det er her problemet i saken egentlig ligger.

Regjeringen har i lang tid sagt at den jobber for norske interesser og tilpasninger, og det er helt sikkert riktig, men når vi ser nærmere på prosessen, er det vanskelig å få øye på de helt konkrete resultatene. Samtidig står norske kommuner og innbyggere igjen med en mulig regning på mange titalls milliarder kroner. Det er ganske oppsiktsvekkende at vi fortsatt ikke har et tydelig bilde av hvilke kommuner som blir rammet, hvilke store investeringer som er nødt til å gjøres, og hva det vil bety for folk flest gjennom økte gebyrer. Det er rett og slett ikke godt nok.

For SV er det viktig å understreke at det ikke bare er en diskusjon om kostnader, det er også en diskusjon om miljøeffekt. Hvis vi skal bruke enorme summer på nye renseanlegg og ny infrastruktur, må vi også være sikre på at tiltakene faktisk gir den miljøgevinsten vi ønsker. Derfor mener også SV at eventuelle endringer i definisjonen på tettbebyggelse må vurderes grundig. Vi må vite hva det betyr for nettopp vannmiljøet, for arealbruken, for klimagassutslipp og for energibruk. Vi kan ikke fatte beslutninger i blinde.

Samtidig er det et helt annet poeng som ofte forsvinner i debatten, og det er organiseringen av avløpssektoren. I dag sitter enkeltkommuner med store investeringer og vanskelige prioriteringer helt alene. Resultatet blir fragmenterte løsninger, høye kostnader og lavere miljøeffekt. Derfor mener også SV at staten er nødt til å ta et større ansvar. Vi trenger en bedre regional koordinering av investeringer, og vi bør vurdere støtteordninger som gjør det mulig å ta i bruk bedre teknologi og mer effektive løsninger.

Vi står foran store investeringer i vann- og avløpssystemet vårt uansett. Spørsmålet er ikke om vi skal gjøre noe, spørsmålet er om vi skal gjøre det klokt.

Bengt Fasteraune (Sp) [10:42:34]: EUs avløpsdirektiv vil føre til enorme kostnader for norske husholdninger dersom det ukritisk blir innført. Avløpsdirektivet er tilpasset land i Europa som har en helt annen befolkningstetthet, geografi og topografi enn Norge. Dette vil føre til en kostnadsbombe for hele landet, og spesielt for små tettsteder langs kysten, med store økninger i kommunale gebyrer. For mange innbyggere er avgiftene til vann og avløp økt drastisk, i en tid der mange sliter økonomisk.

Det er direkte uansvarlig og uholdbart å implementere et omfattende direktiv med flere titalls milliarder i kostnader uten å ha fakta, konsekvens-, nytte- og kostnadsanalyse på plass. Til tross for gjentatte spørsmål fra Stortinget har ikke regjeringen klart å frambringe hvilke kommuner som vil bli rammet av det reviderte direktivet. Regjeringen har heller ikke klart å få tilpasninger til norske forhold. Allikevel mener regjeringen at direktivet er bra og må implementeres.

Arbeiderparti-regjeringen mener at siden vi likevel står overfor store investeringer i vann og avløp, er det helt greit å innføre dette nå. Det viser en uansvarlighet og en helt fraværende vilje hos regjeringen til å sikre norske interesser. At fristene for å innføre direktivet er noe flyttet på, hjelper ikke på den store utfordringen med at kravene i direktivet ikke er tilpasset norske forhold. Det er kjernen i det vi diskuterer i dag.

Regjeringen må bruke handlingsrommet i EØS-avtalen og sørge for at vi får de unntakene vi krever. Hvis vi ikke får disse unntakene, er det ikke aktuelt for oss i Senterpartiet å innføre direktivet. Senterpartiet mener det er svært viktig at Norge aktivt definerer og forsvarer norske interesser i møte med det store antallet EU-rettsakter, hvor reguleringsiveren ser ut til å være nærmest grenseløs. Økningen i EU-regelverk sammenfaller med meget lav økonomisk vekst, avindustrialisering og tap av konkurransekraft i EU-landene. Senterpartiet vil unngå at Norge utvikles i samme retning. Det er derfor viktig å jobbe for at rettsakter tilpasses særnorske behov og interesser før det blir aktuelt å godkjenne rettsaktene som en del av EØS-avtalen.

Til komiteens tilråding III, som handler om den store forskjellen på det forrige direktivet og det reviderte: Norge er kjennetegnet av at en stor del av befolkningen bor spredt, med utslipp til et kystvann med rikelig med oksygen, og hvor Atlanterhavet er nærmeste nabo. Dette er grunnen til at det i det forrige direktivet lå en tilpasning til det som tidligere er omtalt som mindre følsomme områder. Den er nå fjernet. I praksis snakker vi om hele kysten, fra Lindenes til Kirkenes, som risikerer å få innført rensekrav det strengt tatt ikke er behov for.

Hanne Beate Stenvaag (R) [10:45:47] (komiteens leder): Dette er en sak som kan angå veldig mange av oss, for dette direktivet, som altså handler om hva slags krav som skal stilles til rensing av avløp, kan føre til en regning på minst 30 mrd. kr. Om lag 300 norske småsamfunn er berørt, fordelt på om lag 150 kommuner. Med det systemet vi har i dag, nemlig at vann og avløp finansieres gjennom et selvkostsystem, vil jo regningen havne hos innbyggerne i disse kommunene.

Det er stor forskjell på Norge og land i Europa som har store byer, stor befolkningstetthet og en annen geografi enn vi har her. I Norge er det mange som bor langs kysten, på små steder, hvor det er stor utskifting av vann, og med Atlanterhavet som nærmeste nabo. Mange steder i Norge er ikke utslipp fra avløpsanlegg til sjø et miljøproblem.

Vi må bruke penger, krefter og ressurser på reelle miljøproblemer. Vi kan ikke risikere at mange lokalsamfunn blir pålagt å investere i unødvendige og svært kostbare renseanlegg bare fordi EU krever det. Når det gjelder avløp, er det definitivt ikke sånn at én størrelse passer alle. Det synes å være bred politisk enighet om at det ville være svært utfordrende bare å skulle innføre dette direktivet uten å få til vesentlige tilpasninger til norske forhold.

Et av de store spørsmålene det står om i den konkrete saken vi behandler, er om vi skal si ja til å innføre direktivet og så forhandle om tilpasninger, eller om vi skal være tydelige overfor EU i å si at vi vil bruke reservasjonsretten i EØS-avtalen hvis vi ikke får oppfylt grunnleggende krav. To viktige krav vi er flere partier som står sammen om, er for det første at vi får unntak fra at strengere krav til rensing innføres allerede fra 1 000 personenheter – fra dagens krav til utslipp i hav, som er på 10 000 personenheter. Det andre er at vi får beholde unntaket for mindre følsomme områder.

Det er også vesentlig at vi får vite hvilke kommuner som vil bli rammet, og hva en innføring vil koste, ikke minst i et distriktsperspektiv. For mange langs kysten, ikke minst i nord, er det også et stort paradoks at vi risikerer å måtte investere milliarder i unødvendig rensing av avløp, samtidig som utslippene fra oppdrettsanlegg er enorme, uten noen krav til rensing eller lukkede anlegg.

Det er ingen hemmelighet at Rødt er imot EØS-avtalen, fordi den er utrolig inngripende i veldig mye mer enn handel. Dette er en sak som viser med all tydelighet de store utfordringene denne avtalen har for Norge. Likevel: Også med EØS-avtalen har vi en reell mulighet til å reservere oss, en mulighet vi er altfor tilbakeholdne med å bruke. Dette er en sak som skiller seg ut, med enorme økonomiske konsekvenser. Vi mener det er helt rimelig å gjøre det klart at vi først må få tilpasninger til norske forhold før vi kan ta stilling til innføring av direktivet. Vi kan ikke risikere å stå med lua i hånda i Brussel og ende opp med uoverskuelige, uhåndterbare og unødvendige utgifter og konsekvenser for kommuner og husstander langs hele kysten.

Med dette tar jeg opp forslagene Rødt er en del av.

Presidenten [10:48:46]: Representanten Hanne Beate Stenvaag har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Julie E. Stuestøl (MDG) [10:49:05]: Utgangspunktet for denne saken er ganske enkelt: Vi trenger en politikk

som stanser forurensning av fjorder og vassdrag og sørger for mer resirkulering av næringsstoffer. I dag skylles altfor mye av dette rett ut i naturen. Det skader dyr, det skader natur, og det er en enorm sløsing av verdifulle ressurser.

Som representant for Vestfold og Oslofjordregionen vet jeg godt hvordan nitrogenutslippene fra avløp kan bidra til å kvele livet i fjorden, til at tareskogen gror igjen med lurv, til at torsken forsvinner og kystfisket dør ut. Mine barn har ikke kunnet oppleve å få fiske eller plukke blåskjell, slik jeg fylte mine barndomssomre med. Dette er konsekvensene av dårlig miljøpolitikk over mange år. Derfor er det viktig at EU har laget et revidert avløpsdirektiv, og det direktivet bør implementeres raskt.

Jeg synes det er ganske oppsiktsvekkende når enkelte partier antyder at Norges første veto mot et EU-direktiv skal handle om å stanse miljøpolitikk som er avgjørende for kystnatur, fisk og sirkulær økonomi. MDG er samtidig enig i at vi trenger fornuftige tilpasninger til norsk topografi. Det er veldig stor forskjell på finnmarkskysten og Oslofjorden. Vi mener det er avgjørende at vi vurderer endringer i definisjonen av tettbebyggelse, sånn at vi ikke bruker penger, arealer og materialer på rensing som ikke trengs.

Derfor står vi sammen med flertallet i komiteen om å kreve å utrede hva innføring av EUs reviderte avløpsdirektiv vil koste, og utarbeide en oversikt over CO_2-utslipp. Vi står også sammen med FrP og Høyre om å kreve at det tas fornuftige samfunnsøkonomiske hensyn i implementeringen. Samtidig går vi imot forslag vi mener går for langt i å peke ut en ny definisjon av tettbebyggelse. Vi går også imot forslaget som flertallet i komiteen åpner for, at Norge skal benytte reservasjonsretten i denne saken.

Vi foreslår en grundig vurdering av miljøkonsekvensene av en endret definisjon, bedre regional koordinering av investeringer i avløpsrensing og en støtteordning for investeringer i avløpsrensing for teknologi som gir særlig god miljøeffekt.

Til slutt kan jeg legge til at vi stemmer for Arbeiderpartiets forslag nr. 1, om norske interesser, og at vi merker oss at statsråden vil gjøre en grundig jobb med kloke tilpasninger i regelverket. Vi ser fram til videre samarbeid om det temaet.

Med det tar jeg opp MDGs forslag i saken.

Presidenten [10:51:37]: Representanten Julie E. Stuestøl har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:51:50]: Moderne avløpsrensing er viktig for å sikre helse og miljø. Bedre rensing reduserer overgjødsling, hindrer forurensning og bidrar til å beskytte fjordene våre. Dette er ambisjoner Norge har, helt uavhengig av EU-regelverk.

Norge har et stort vedlikeholdsetterslep på avløpsområdet. Det er beklagelig. Uavhengig av revidert avløpsdirektiv er det behov for store oppgraderinger for at vi skal følge gjeldende regelverk, og av hensyn til miljø.

Revidert avløpsdirektiv peker ut en tydelig vei for hvordan vi skal redusere utslipp og sikre renere vann i hele landet. Vi må rense bedre langs kysten og gjøre mer for å fjerne mikroforurensing, miljøgifter og legemiddelrester. Det skal sikre at vi kan utvikle lokalsamfunnene våre, drikke rent vann, bade trygt, og at det er liv i elvene, innsjøene, fjordene og havet vårt.

Regjeringen har hele tiden vært tydelig på at vi jobber for løsninger som er tilpasset norske forhold, og for at hensynet til norske kommuner og innbyggere skal bli ivaretatt på en best mulig måte. Det er forskjell på Berlin og Berlevåg, men jeg vil minne om at kravene i direktivet allerede avhenger av byens størrelse, behov og tilstanden i vannmiljøet. Derfor vil ikke små bygder med utslipp til kysten behandles på samme måte som store byer med utslipp til følsomme innsjøer.

Vi vurderer nå bl.a. handlingsrommet i direktivet og definisjonen av tettbebyggelse. Vi jobber for at Norge får lengre tidsfrister, slik at vi prioriterer bedre rensing der det haster mest. Regjeringen er på jobb for Norges interesser. På mandag reiser jeg – sammen med flere viktige aktører – fra Norge til Brussel for å diskutere det reviderte avløpsdirektivet med miljøkommissæren.

Uansett hvordan vi snur og vender på det, trenger vi å investere i bedre rensing i Norge. Jeg opplever at et samlet storting er enig i at vi skal gjøre det på en måte som sikrer at vi har kontroll på kostnadene og på konsekvensene. Regjeringen vil fremme en samtykkeproposisjon for Stortinget som ivaretar det. Der vil vi naturligvis også komme tilbake med konsekvenser og de tilpasningene vi eventuelt har fått gjennomslag for.

Målet vårt er å sikre rent vann og et miljø vi kan overlate til kommende generasjoner. Det handler om ansvar – ansvar for vannet vi slipper ut, ansvar for naturen vi bruker, og ansvar for våre EØS-rettslige forpliktelser. Så skal vi selvfølgelig også ta ansvar for at det skjer på en gjennomførbar og god måte i Norge. God avløpsrensing er en investering i folkehelse, natur og framtidig verdiskaping.

Presidenten [10:54:47]: Det blir replikkordskifte.

Helge André Njåstad (FrP) [10:54:58]: Noreg har éin gong før brukt vetoretten sin overfor EU, noko statsråden kjenner godt til, då han var ein aktiv forkjempar for å bruka vetoretten mot postdirektivet tilbake i Stoltenberg II-regjeringa. Eit av hovudargumenta då var omsynet til utgiftene til staten. No har me ein ny situa-

sjon der me av omsyn til utgiftene til hushaldningane kunne tenkt oss meir tilpassing i EU-direktivet.

Mitt spørsmål er: Kvifor er det viktigare med utgiftene til staten enn utgiftene til hushaldningane?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:55:30]: Det er ikke sånn at det er viktigere med statens utgifter enn folks utgifter. Jeg er opptatt av at vi skal gjennomføre revidert avløpsdirektiv på en måte som sikrer at kostnadene ikke blir en krone høyere enn de trenger å bli. Nettopp derfor jobber vi også for å ivareta folk på en god måte når vi skal få gjennomført disse reglene, for å finne gode tilpasninger for Norge. Det er også en av grunnene til at jeg har sagt så tydelig at det er viktig at vi nå ser grundig på tettstedsdefinisjonen, slik at vi sørger for at det er de rette stedene som får de rette kravene når vi gjennomfører dette direktivet.

Jeg vil advare mot å gå inn i en diskusjon om bruk av reservasjonsretten til revidert avløpsdirektiv. Dette er for det første en del av kjernen i en viktig del av EØS-avtalen, og for det andre bør man i hvert fall ha et åpent syn på hvilke tilpasninger man kan få, og hvordan en samtykkeproposisjon faktisk ser ut, for å få et fullstendig bilde av hvordan vi kan gjennomføre dette direktivet.

Helge André Njåstad (FrP) [10:56:32]: Då skal eg spørja veldig enkelt: Kan statsråden allereie no seia kva han trur at norske hushaldningar må betala meir i vatn- og avløpsutgifter etter at desse krava er tredde i kraft?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:56:47]: Det vil selvfølgelig avhenge av nøyaktig hvordan kravene blir gjennomført. Det er ingen hemmelighet at det er en foreløpig beregning av at sekundærrensekravet kan koste 30–50 mrd. kr. Sprer man det over en tiårsperiode, vil det være i størrelsesorden 3–5 mrd. kr mer i året, men det gir selvfølgelig også en miljøgevinst for Norge.

Det er mange måter å sørge for at vi gjennomfører krav på en måte som ikke gjør at regningen til folk blir større enn den trenger å bli. Det Fremskrittspartiet ser ut til å se litt bort fra, er at det er et stort renseetterslep i Norge, og det har ingenting med revidert avløpsdirektiv å gjøre. Det handler om at vi ikke har gjort den jobben innenfor den infrastrukturen vi burde ha gjort for lenge siden. Det får konsekvenser – ikke bare for miljøet, men for helse og liv rundt omkring i landet vårt. Det må vi ta på alvor og løse på en skikkelig måte. Det kommer også til å ha en regning, og det må vi være ærlige om.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:57:56]: Jeg har lyst å si til statsråden at vi i denne saken har felles mål, vi er bare litt mer utålmodig enn statsråden etter å komme fram til det målet. Derfor lurer jeg litt når vi nå har diskutert tettstedsdefinisjonen. Det kom egentlig opp fordi Høyre har stilt spørsmål om det fire ganger i forrige periode. Jeg vet jo at det i august 2025 lå en rapport klar om tettstedsdefinisjonen. Hvor lang tid har statsråden tenkt å bruke på å konkludere på den rapporten?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [10:58:32]: Vi bruker den tiden vi mener at vi trenger for å kunne gjøre dette på en skikkelig måte og være helt trygge på at vi bruker det handlingsrommet som finnes til å gjennomføre tettstedsdefinisjonen på en god måte. Jeg må si til Høyre at det er litt spesielt å høre på noen av de karakteristikkene som brukes om vårt arbeid med dette reviderte avløpsdirektivet. De står i ganske sterk kontrast til f.eks. KS-lederen, som 5. januar i år, med tanke på det vi nå har sagt om måten vi jobber med tettsted på, sa: «Vi er blitt lyttet til». Det betyr at vi tar på alvor den tilbakemeldingen vi får fra norske kommuner.

Vi skal gå grundig inn i dette og jobbe for at kravene blir gjennomført på en så god og skikkelig måte som mulig. At det ikke betyr at vi har den samme utålmodigheten som Høyre, er jeg uenig i. Vi er utålmodige etter å få avklart dette så fort som mulig, men vi skal også sørge for at det blir gjort ordentlig, sånn at vi faktisk vet at vi har et regelverk som kan stå seg over tid, og som tar miljøutfordringene på alvor.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:59:34]: At KS-lederen er fornøyd med at de har blitt lyttet til, er veldig bra, men at Høyre er utålmodig, har ingenting med KS-lederens uttalelser å gjøre. Høyre-medlemmenes og Høyres mening kommer fram i denne salen. Jeg må si jeg synes det er spesielt at regjeringen bruker så lang tid. Jeg vet også at det hadde vært mulig å fortelle i klartekst til de partiene som nå er imot EØS-avtalen, og imot at vi skal innføre et revidert avløpsdirektiv, om det virkelig er mulig å si nei og benytte vetoretten i en revisjon av et direktiv vi innførte i 1992, og som vi, etter mitt syn, ikke har oppfylt tilstrekkelig. Er det egentlig mulig å bruke vetoretten denne gangen?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:00:32]: Jeg skal være forsiktig med å gi generelle uttalelser her om reservasjonsretten i EØS-avtalen. EØS-avtalen fungerer sånn at vi forplikter oss til å være med og følge opp de regelverkene som er EØS-relevante, og dette er et EØS-relevant regelverk. Det betyr også at Norge må ta de forpliktelsene som gjelder etter det regelverket.

Det betyr ikke at ting er skrevet i svart-hvitt, og det er derfor jeg bare vil advare litt mot noe av den utålmodigheten Høyre synes å ha. Det var det som egentlig var poenget mitt i sted i tillegg. Det er klart at vi skal sørge for å bruke det handlingsrommet som finnes for å få gjennomført disse reglene på en måte som blir best mulig for Norge. Da må vi være sikre på at det handlingsrommet

står seg over tid, at vi er trygge på den tettstedsdefinisjonen vi eventuelt legger til grunn, slik at vi f.eks. ikke får tilbakemelding om at vi har gjort det på feil måte og må gå tilbake og gjøre det på nytt. Det vil jo virkelig skape uforutsigbarhet for f.eks. kommunesektoren.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:01:51]: Senterpartiet har fremmet tre forslag i denne saken, og de er referert som romertallsvedtakene i innstillingen. Det ene beskriver en anmodning fra regjeringen om å se på hva innføringen vil koste, en oversikt over CO_2-utslipp og hvilke distriktskonsekvenser direktivet vil ha. Det neste er litt mer spisset og går ned på kommunenivå på det samme spørsmålet. Til slutt er det hva som ligger til grunn for bruk av reservasjonsretten dersom man ikke klarer å unnta mindre følsomme områder og redusere antallet personekvivalenter.

Disse tingene må ses i sammenheng, og etter min oppfatning er dette litt av grunnlaget for hvordan, eller om, man skal bruke reservasjonsretten. Hvorfor kan man ikke se på dette i sammenheng og gi et svar på dette med reservasjonsretten?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:02:54]: Det er jo en veldig underlig måte å jobbe på overfor EU først å si at man har til hensikt å bruke reservasjonsretten, og så skal man gå til dem og forhandle om hvordan et regelverk faktisk skal gjennomføres i praksis. Det er sånn at vi først avklarer om noe er EØS-relevant, så går vi i samtaler med EU om hvordan reglene skal gjennomføres for Norge, og etter det har vi det totale bildet over hvilke konsekvenser regelverket faktisk vil få for Norge.

Det er en fryktelig uklok tilnærming til EU og EØS-avtalen å skulle gå til vår viktigste avtalepartner, vår viktigste handelspartner, og forskuttere ved å si at hvis vi ikke får det akkurat sånn som vi vil, skal vi bruke reservasjonsretten. Det er en fryktelig uklok tilnærming til reviderte avløpsdirektiv, og det er en fryktelig uklok måte å håndtere norsk næringslivs interesser i Europa på.

Hanne Beate Stenvaag (R) [11:04:09]: Vi i Rødt deler ønsket om å ta miljøutfordringer knyttet til avløp på høyeste alvor. Ser statsråden det paradoksale i økte – og mest sannsynlig ikke alltid nødvendige – krav til avløpsrensing som vil komme hvis vi innfører EUs avløpsdirektiv sånn det foreligger i dag, samtidig som det ikke stilles krav til oppdrettsanlegg som produserer mye forurensning, og som ofte er i de samme havområdene som disse nå mye strengere kravene i forbindelse med EUs avløpsdirektiv vil gjelde?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:04:47]: Det er ikke riktig at det ikke stilles krav til oppdrettsanlegg. Oppdrettsanlegg har også utslippstillatelser. Det er gjort flere grep, bl.a. i havbruksmeldingen, hvor det er bred politisk enighet om at man skal videreutvikle systemer for også å ta ned belastningen fra den næringen i årene framover.

Jeg hører at Rødt sier at man er opptatt av miljøeffekten, men jeg er litt usikker. Det kan godt være at stortingsrepresentanten er en bedre ekspert enn meg på sekundærrensekrav og nøyaktig hvilke miljøeffekter det vil ha rundt omkring langs kysten vår, men det er klart at det er mange steder langs kysten vår som trenger bedre rensing i årene framover, når man ser på miljøfaglige analyser. Det er mange steder langs kysten hvor de nye reglene som kommer, vil være bra for både liv, helse og miljø for folk i Norge. Vi skal gjennomføre det på en klok måte som gjør at kostnadene ikke blir større enn de trenger å bli, men vi trenger strengere krav, og det er i utgangspunktet bra at det kommer strengere krav.

Presidenten [11:05:47]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:06:05]: I fortalen til avløpsdirektivet pekes det på en veiledende terskel på 10–25 personekvivalenter per hektar. For norske forhold kan det være behov for to definisjoner: en innenfor denne terskelen og en på eksempelvis 35 personekvivalenter per hektar i Nord-Norge, der spredt bosetting, krevende klima og sikkerhetshensyn gjør større fleksibilitet nødvendig.

Høyre etterlyser konkret handling, men Støre-regjeringen har vært påfallende passiv. De snakker om å ivareta norske interesser, men å be om noen måneders utsatt frist er ikke å ivareta norske interesser. Det er å utsette problemet. Regjeringen har tilsynelatende oversett bortfallet av kategorien mindre følsomme områder. I dag er hele kysten fra Lindesnes og nordover definert slik, noe som har tillatt enklere rensing der naturen selv tåler det. Når denne kategorien forsvinner, blir sekundærrensing et absolutt minimumskrav overalt. Det er en massiv endring for norsk kystforvaltning som regjeringen knapt har problematisert i sine innspill til EU.

I spørretimen erkjente finansministeren at regningen må betales av fellesskapet, enten over skatteseddelen eller gjennom gebyrer, men det er regjeringens ansvar å sørge for at regningen ikke blir større enn nødvendig. Det hjelper lite å si at man er enig i at unødvendig rensing bør unngås når man ikke tar grep som faktisk monner.

I over et halvt år har regjeringen snakket om at de ser på definisjonen av tettbebyggelse, uten å konkludere. Samtidig skal kommunene investere for milliarder av kroner, men mangler grunnleggende informasjon om

hvorvidt de i det hele tatt omfattes av direktivet. Dette er ikke godt nok.

Rundt 1. mai kommer KS med en FoU-rapport om hvilken nytteverdi Norge faktisk vil ha av tiltakene i det reviderte direktivet. For Høyre er det avgjørende at vi har et solid kunnskapsgrunnlag for å ivareta norske forhold best mulig. Med referanse til replikkordskiftet jeg nettopp hadde, er jeg spent på hvor lenge vi må vente på at regjeringen konkluderer om den FoU-rapporten som blir lagt fram denne våren.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:08:42]: Jeg har behov for å komme med en forklaring når det gjelder det som var i replikkordskiftet her i stad. Jeg har stilt de samme spørsmålene tidligere til statsråden, og han starter alltid med at det er en merkelig måte å jobbe på, med tanke på den type avtale EØS-avtalen er.

Det er mulig statsråden ikke helt forstår hva jeg spør etter, men i de tre forslagene vi har fremmet i denne saken, og som det også er en romertallsinnstilling på, er det forslag som først ber regjeringen beregne kostnadene for totalsamfunnet. Det neste – som også er et forslag til romertallsvedtak, og som er fremmet som et forslag – ber om at vi får en analyse av hva dette vil koste samlet, for den enkelte kommune og for den enkelte husstand. Jeg opplever i denne debatten at andre partier også – som Høyre, som heller ikke har stilt seg bak disse forslagene – stiller de samme spørsmålene, sågar om bruk av reservasjonsretten.

Det siste er en konsekvens av de to første. Når vi politikere skal vurdere å bruke reservasjonsretten, må vi nødvendigvis ha innsyn i hvilke konsekvenser dette får. De konsekvensene som her er beskrevet, går fortsatt på kostnadene, og det går på hvordan dette skal gjennomføres rent teknisk, hvilke rensekrav som skal settes, geografiske forhold og dette med mindre følsomme områder, som da ikke blir fjernet.

Det første forslaget blir det mest sannsynlig flertall for i Stortinget, og så får vi se til uken hva som skjer med de to siste. Det er jo en logisk oppbygging med tanke på hvordan man som parlamentariker faktisk skal forholde seg til reservasjonsretten. Jeg tviler ikke et sekund på at statsråden jobber for å få dette direktivet så godt som mulig, men det er klart at når man sier det skal innføres uansett, mangler man kanskje dette pressmiddelet overfor EU, at vi virkelig tar dette på alvor. Dette er et av de direktivene man virkelig må ta på alvor, fordi det får store konsekvenser, og det er en stor bruk av ressurser som mest sannsynlig da ikke er nødvendig. Det er derfor det er forslag til romertallsvedtak og flertall i komiteen også. Det er disse spørsmålene man ønsker svar på, og det skal parlamentarikere ha svar på – ikke nødvendigvis si at man gjør så godt man kan.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:11:49]: Jeg har behov for å kommentere noen ting. For det første blir det sagt fra Høyre at utfordringene knyttet til følsomme områder og de endringene som er gjort der, knapt er problematisert overfor EU. Dette er ikke riktig. Norge har i arbeidet med nytt revidert avløpsdirektiv vært veldig tydelig på hvilke konsekvenser noen av de reglene EU nå har bestemt seg for, kan få for Norge.

Samtidig er det sånn at en konsekvens av å være med i EØS-avtalen, er at vi ikke alltid får fullt ut gjennomslag for vårt syn. Når vi da jobber med tilpasninger til regelverket, må vi også være realistiske med tanke på hvilke tilpasninger det går an å få. Hvis ikke, hvis det var sånn at vi kunne få akkurat de tilpasningene vi ville, ville jo EØS-avtalen egentlig ikke helt hatt en funksjon, for da kunne Norge uansett laget et særnorsk system. Derfor mener vi også at det riktige er å bruke vår politiske kapital inn mot EU på de tilpasningene det er realistisk at vi kan få til, og å bruke det handlingsrommet vi har, f.eks. knyttet til tettstedsbebyggelsesdefinisjonen, på å sørge for at dette blir gjennomført på en så god måte som mulig.

Jeg kan berolige representanten Fasteraune med å si at vi skal komme tilbake til Stortinget med tydelig dokumentasjon på konsekvenser når vi vet mer om nøyaktig hvordan dette regelverket faktisk blir. Det er noen som har utfordret meg noen ganger på nøyaktig hvilke kostnader dette kan få for ulike kommuner, f.eks. Det er jo vanskelig å vite helt før vi er sikre på hvilken tettstedbebyggelsesdefinisjon vi faktisk kan legge til grunn, for da er det også vanskelig å vite nøyaktig hvor vi må bygge sekundærrensing i årene framover. Derfor mener jeg også det er riktig rekkefølge først å avklare hvilke handlingsrom som finnes, og så basert på det gjøre konsekvensanalysene og komme tilbake til Stortinget med den informasjonen.

Helt avslutningsvis: Det er ingen hemmelighet at Senterpartiet har et annet syn på EØS-avtalen og forholdet vårt til EU enn oss i Arbeiderpartiet, men å si at vi skal lage pressmidler overfor EU på ting som helt åpenbart er omfattet av den EØS-avtalen Norge og norsk næringsliv tjener så godt på, er jeg meget skeptisk til – særlig i en utrygg og usikker tid som nå, der vi trenger markedsadgangen til EU, og hvor den er avgjørende for norske bedrifter og norske arbeidsplasser.

Presidenten [11:14:43]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:14:52

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner

som er behandlet av Stortinget (Innst. 153 S (2025–2026), jf. Dokument 3:1 (2025–2026))

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:15:26] (komiteens leder og ordfører for saken): Riksrevisjonen følger normalt opp forvaltningsrevisjoner tre år etter at de er blitt behandlet i Stortinget. Formålet med det er å avklare om forvaltningen og departementene har fulgt opp de konklusjonene og føringene Stortinget måtte ha gitt ved behandlingen av de respektive sakene.

Årets melding omfatter elleve forvaltningsrevisjoner, hvorav én følges videre. Det siste gjelder Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å tilpasse infrastruktur og bebyggelse til et klima i endring, jf. Dokument 3:6 for 2021–2022. I denne saken ba Riksrevisjonen de ansvarlige departementene, altså Klima- og miljødepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Energidepartementet, Samferdselsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet, om å redegjøre for hvordan de hadde fulgt opp Riksrevisjonens undersøkelser og kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader, og ikke minst svaret på hvilke endringer og forbedringer oppfølgingen har medført.

Departementene svarte Riksrevisjonen samlet, og det fremgikk av svarbrevet at det fortsatt er behov for samordning, mer systematikk, større innsats og treffsikre tiltak på alle forvaltningsnivåer og i alle sektorer.

Riksrevisjonen delte departementenes vurderinger og anbefalinger om å forbedre rapporteringen til Stortinget, og vurdere tiltak for å bedre kartlegging av naturfare, både i statlig og i kommunal regi, samt å følge opp at kartleggingen i større grad tar høyde for fremtidige klimaendringer. Det vil da bli fulgt opp på nytt. Dette er en vurdering kontroll- og konstitusjonskomiteen deler.

De øvrige ti undersøkelsene avsluttes, selv om det på noen områder reises bekymringer eller påpekes behov for ytterligere forbedringer eller behov for å følge temaene i undersøkelsen videre i tiden fremover.

Komiteen har lagt frem en enstemmig innstilling.

Marie Østensen (A) [11:18:23]: Forvaltningsrevisjoner er antakelig for flere enn meg noe litt mystisk som Riksrevisjonen driver med. Heldigvis er det egentlig ikke så mystisk, det er rett og slett utrolig viktig at vi nettopp har en riksrevisjon som følger opp og undersøker at alt går som det skal i denne staten, det vil si om Stortingets vedtak blir fulgt opp i forvaltningen og av statsrådene som har ansvaret for å sørge for at så skjer.

Det er viktige spørsmål for oss alle Riksrevisjonen går inn i. For å nevne noen av dem kan det handle om:

– undersøkelse av angrep mot IKT-systemer i politiet
– myndighetenes innsats mot alvorlige brudd på dyrevelferdsloven i landbruket
– årsaker til lang saksbehandlingstid i klage- og ankesaksbehandlingen i Nav og Trygderetten
– undersøkelsen av helse- og omsorgstjenester til barn med funksjonsnedsettelser

Disse er blant sakene Riksrevisjonen nå har lukket, etter å ha undersøkt om de endringene som ble foreslått i den opprinnelige forvaltningsrevisjonen, faktisk har blitt fulgt opp.

Dokument 3:1 for 2025–2026, som vi behandler her i dag, handler om oppfølgingen av elleve forvaltningsrevisjoner. Jeg synes det er betryggende at bare én av elleve revisjoner nå må følges opp videre.

Saken som følges opp, er oppfølgingen av en undersøkelse fra 2021 av myndighetenes arbeid med å tilpasse infrastruktur og bebyggelse til et klima i endring. Undersøkelsen omfattet både statlige myndigheter og kommunene, i og med at kommunene utgjør førstelinjen i arbeidet med å møte klimaendringene.

Undersøkelsen viste bl.a. at antallet bygninger innenfor kartlagte fareområder vil øke som følge av klimaendringene, og at sikring av eksisterende bebyggelse ikke er godt nok ivaretatt. Videre manglet myndighetene nødvendig oversikt over faren for naturhendelser, og ansvarlige departementer hadde ikke et godt nok informasjonsgrunnlag for å vurdere status for klimatilpasningen i Norge.

Riksrevisjonen ga flere anbefalinger til de ansvarlige departementer om hva som er de sentrale utfordringene i klimatilpasningsarbeidet, og om hvordan de burde ta tak i utfordringene og sørge for rapportering til Stortinget om hvilke resultater som er oppnådd. Ikke minst ba Riksrevisjonen flere departementer vurdere hvordan statlige myndigheter kan bidra til at kommunene i større grad vurderer framtidig klima i sine planer og risikoanalyser, samt vurdere tiltak som kan bidra til bedre kartlegging av naturfare både i statlig og i kommunal regi, og foreslå tiltak som kan bidra til en bedre sikring av eksisterende bebyggelse.

I sin nye gjennomgang anerkjenner Riksrevisjonen at anbefalingene for en stor del er tatt tak i, ved to nye stortingsmeldinger som er sentrale for klimatilpasningsområdet, den ene om hvordan man skaper et klimarobust samfunn, og den andre om hvordan vi må forberede samfunnet på økt hyppighet av flom og skred.

I Stortingets behandling av saken stilte en samlet kontroll- og konstitusjonskomité seg bak Riksrevisjonens funn, kritikk og anbefalinger. Komiteen viste for øvrig til at behovet for klimatilpasning er økende, og ba Riksrevisjonen følge temaet videre.

Til slutt vil jeg si at Arbeiderpartiet er glad for at komiteen har samlet seg i denne saken, som de gjør i de fleste sakene som kommer fra Riksrevisjonen. For meg betyr det at komiteen anerkjenner at Riksrevisjonens

arbeid er viktig for oss her i Stortinget – og ikke minst for folk, det vil si oss alle. Vi er avhengige av at alle de tjenestene statsforvaltningen skal levere, faktisk blir levert slik de var tenkt, og at når feil oppstår – og det gjør de, for vi er jo bare mennesker – blir de rettet opp.

Julie E. Stuestøl (MDG) [11:22:24]: Klimakrisen er ikke noe som ligger foran oss; den er her nå, den er her allerede, og den merkes i hele landet. De siste 20 årene har over en halv million mennesker mistet livet i mer enn 6 000 værsituasjoner og klimarelaterte katastrofer globalt. I Norge kan temperaturen komme til å stige rundt 4,5 grader, og med varmen følger det mer flom, flere skred og flere hendelser som truer lokalsamfunnene og tryggheten vår.

Riksrevisjonen leverte i 2022 en grundig og alvorlig undersøkelse av hvordan staten og kommunene tilpasser bebyggelse og infrastruktur til et klima i endring. Den viste betydelige mangler i sikring av bebyggelse, svak nasjonal samordning og en totalt utilstrekkelig kartlegging av naturfare. Det er bra at Riksrevisjonen ikke avslutter denne undersøkelsen.

Mye av det de pekte på, er tatt tak i gjennom de to stortingsmeldingene regjeringen har lagt fram, om klimatilpasning og om flom og skred. De anser det meste som utkvittert, og det er bra, men to alvorlige punkter står fortsatt åpne. For det første den mangelfulle rapporteringen til Stortinget: Det er et paradoks at regjeringen jevnlig orienterer Stortinget om sikkerhetspolitikk og forsvar, men ikke om beredskap for klimahendelser, som er grunnbjelken i hvordan vi takler alle andre kriser. Klimakrisen er en varslet beredskapskrise, og klimatilpasning er nøkkelen til å takle den, men når Stortinget ikke får god nok informasjon om resultatene og problemene, kan vi heller ikke styre forsvarlig. Det svekker kontrollen vår, og det gjør samfunnet mindre trygt.

For det andre: Kartleggingen av naturfare er fortsatt mangelfull. Mye arbeid er i gang, men det gjenstår mye, særlig når det gjelder flom. Noen tidligere kartlegginger må faktisk gjøres helt på nytt. Dette står i veien for kommunene, som er nødt til å vite hvor det er trygt å bygge, og hvor det er trygt å bo. Dette er ikke bagateller, det er fundamentet for hele klimatilpasningsarbeidet, for kommunene står i førstelinjen. De merker ekstremværet først. De tar støyten når veier vaskes bort, når hus oversvømmes, og når bekker blir til elver og elver blir til flom. Det jobbes mye med klimatilpasning i kommunene, og det er gjort et betydelig arbeid med å veilede dem i risiko- og sårbarhetsanalyser. Jeg har faktisk selv jobbet med dette i mange år og har kjent på stor frustrasjon over hvor altfor trege vi er som samfunn til å bli bedre på å forberede oss på klimaendringene. Naturfarene må ha kartlegging av god kvalitet. Det er helt avgjørende for at sårbarhetsanalysene skal bli gode nok. Når vi ber kommunene om å sikre innbyggerne, men ikke gir dem kart, ikke gir dem penger, og ikke gir dem folk, ber man dem om å slåss med naturkreftene med bind for øynene.

Da ekstremværet «Hans» rammet store deler av Østlandet, fikk vi et glimt av framtiden. Hundreårsflommer skjer ikke lenger hvert hundrede år – de skjer oftere, de er kraftigere, og de skjer gjerne samtidig med andre problemer.

Vi vet også at naturen selv er en av de sterkeste allierte vi har i møte med klimaendringene. Vi vet hvor viktig det er å ta vare på myr, våtmark og naturskog, for det lagrer vann, demper flom og hindrer erosjon. Å ta vare på natur er ikke bare miljøpolitikk, det er også veldig, veldig god beredskapspolitikk.

Det er mulig å bygge et klimarobust samfunn, og det er mulig å gjøre Norge tryggere. Det finnes løsninger, og de ligger rett foran oss. La meg løfte fram noen av de tiltakene MDG tidligere har fremmet, og som etter vårt syn ville gjort Norge betydelig tryggere:

– Vi foreslo å trappe opp NVE-midlene til 1,5 mrd. kr i året, for sikring mot flom og skred. Der er vi bare halvveis i dag.
– Vi foreslo å styrke overvannshåndteringen i kommunene med et tydelig finansieringsverktøy. Det fikk ikke flertall, selv om overvann står for omtrent halvparten av alle naturskader i Norge.
– Vi foreslo klare regionale planer som ser helheten mellom naturhensyn, flomfare, arealbruk og beredskap. Det fikk ikke flertall.
– Vi foreslo et nasjonalt klimatilpasningsfond, slik at den enkelte kommune eller innbygger ikke trenger å ta hele regningen.
– Vi foreslo også at klimatilpasning og utslippskutt må ses på som én samlet beredskapsoppgave, for vi løser ikke det ene uten det andre.

Det har skjedd bra ting siden 2022, og det er positivt, men de siste store hullene er alvorlige, for når det som gjenstår, er kartlegging av naturfare og rapportering til Stortinget, er det selve grunnmuren i klimatilpasningen som mangler – og et hus uten en grunnmur står seg ikke gjennom et uvær.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [11:27:33]: Riksrevisjonen har gjort en grundig og god oppfølging av undersøkelsen som ble gjennomført i 2022, om myndighetenes arbeid med å tilpasse infrastruktur og bebyggelse til et klima i endring. Jeg er glad for at Riksrevisjonen peker på at det er gjort mange forbedringer i arbeidet med klimatilpasning. Blant annet har kunnskapsgrunnlaget og koordineringen blitt styrket. Riksrevisjonen peker også på god framdrift når det gjelder klimatilpasningsarbeidet i transportsektoren.

På to områder er det pekt på behov for å følge opp videre. Det gjelder rapportering til Stortinget og kartlegging av naturfare. Disse områdene involverer også Energidepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet, i tillegg til Klima- og miljødepartementet. Klimatilpasning berører flere sektorer, og oppfølgingen av Riksrevisjonens undersøkelse er derfor gjort i samarbeid mellom flere departementer. Jeg svarer i dag på vegne av regjeringen og de berørte statsrådene.

Riksrevisjonen anbefalte at rapporteringen til Stortinget om klimatilpasning i større grad skulle gi informasjon om hvilke resultater som er oppnådd, og hva som er de sentrale utfordringene i klimatilpasningsarbeidet. For å følge opp dette ble hver sektoromtale i Klimastatus og -plan for 2026 strukturert etter sentrale utfordringer, status for arbeidet med klimatilpasning i sektoren og planer for det videre arbeidet. Dette har styrket rapporteringen og gjort den mer konsistent.

Samtidig er jeg enig med Riksrevisjonen i at rapporteringen fortsatt må videreutvikles. Derfor har Klima- og miljødepartementet gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utvikle et nasjonalt system for monitorering, evaluering og læring i klimatilpasningsarbeidet innen utgangen av 2027. Systemet skal bygge på kunnskapen fra ekspertutvalget for klimatilpasning som legges fram i juni i år, og klimasårbarhetsanalysen som legges fram neste år, og samtidig ivareta våre internasjonale rapporteringsforpliktelser. Når dette systemet er på plass, vil det gi et bedre og mer helhetlig grunnlag for rapporteringen til Stortinget. Fram til systemet er ferdig utviklet, vil vi se på andre grep for å styrke rapporteringen.

Riksrevisjonen slår fast at det er gjort mye for å styrke kartleggingen av naturfare. Det pekes på at det er satt i gang et omfattende arbeid med å oppdatere flomsonekart og å forbedre kartgrunnlaget slik at det tas bedre høyde for et klima i endring. Samtidig peker Riksrevisjonen på at det gjenstår mye arbeid, og at det må gjøres nye kartlegginger og beregninger, særlig når det gjelder flom.

Regjeringen er enig i at det fortsatt er behov for systematisk innsats på dette området. Stortingsmeldingen om flom og skred, som regjeringen la fram i 2024, inneholder flere viktige grep, og regjeringen er godt i gang med å følge opp meldingen. NVE arbeider både med å oppdatere eldre flomsonekart og flomberegninger og med å legge inn oppdaterte klimapåslag. Målet er at alle flomberegninger som er mer enn 15 år gamle, skal fornyes innen juni 2028. I tillegg reviderer NVE kartleggingsplanene og veilederne for naturfare. Planen for flomsonekartlegging er ferdig og gjelder fram til 2030.

I statsbudsjettet for 2026 bevilget regjeringen 180 mill. kr ekstra til flom- og skredforebygging. 14 mill. kr av dette går til kartlegging. Dette kommer på toppen av at dette området ble styrket i statsbudsjettene for 2024 og 2025. Riksrevisjonen er tydelig på at staten må forbedre forutsetningene for kommunenes arbeid. Derfor styrkes samordningen mellom sektorer gjennom etatssamarbeidet Naturfareforum. Statsforvalterne er i tillegg styrket med 34 mill. kr i 2025 for å kunne veilede og bistå kommunene bedre.

Kunnskapsgrunnlaget er også styrket. Norsk klimaservicesenter publiserte rapporten Klima i Norge 2100 i ny utgave i oktober 2025, og vi har med det fått oppdatert kunnskap om dagens klima og hvordan klimaet vil endres framover. Samtidig ble fylkesprofilene oppdatert, og neste år publiseres kommuneprofiler, som vil gi kommunene mer presis lokal informasjon om forventede klimaendringer. Kunnskapsgrunnlaget for havnivåstigning, stormflo og bølgepåvirkning ble oppdatert i 2024 og danner grunnlaget for DSBs veileder «Havnivåstigning og høye vannstander i samfunnsplanlegging».

Regjeringen merker seg at Riksrevisjonen er fornøyd med det meste av oppfølgingen, men vi tar på alvor at vi bes om å styrke rapporteringen til Stortinget og kartleggingen av naturfare. Dette jobber vi nå målrettet for å forbedre.

Konsekvensene av klimaendringene vil øke i årene som kommer, og det stiller større krav til kunnskap, systematikk og god styring. Regjeringen vil derfor fortsette å arbeide langsiktig og helhetlig med klimatilpasning, slik at Norge står bedre rustet til å håndtere et klima i endring.

Presidenten [11:32:04]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:32:26]

Referat

Presidenten [11:32:26]: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.33.

Svanemerket trykksak, 2041 0654